

ZIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • NOVEMBER • LISTOPAD • ČÍSLO II/1982 ROČNÍK 25 CENA 10 ZŁ

Sváko už vyše dvoch týždňov počúvali, že v poslednom čase voľkosi zhurta miernu slepky brezovským gázdinám. Kde-to i hus a kačka sa strati, neosožia ani psi na dvoroch, lebo kmíni vykradnú si hyd, kedy chcú a nik im nemôže prísť na stopu. Nuž teraz, sotva sváko odbavili cigánskeho richtára, prišla sa ponosovať stará Trtúška, že veru ktorí kradne hyd po obci, včera hornej a dolnej susede, dnes očakáva, že kmíni navštívia aj ju. Žiadala sváko ako úradského o pomoc proti kmínom.

— Nuž asaj ja ti budem varovať kurín? — pýtajú sa sváko.

— Ná, šak čoby, — odpovedajú strynka Trtúčeh, — ale úrad nech sa postará, aby kmíni boli pochytnaní a potrestaní. Od toho je úrad!

— No, chima tak, — pokračujú sváko. — Šak sa teda na vec podívame. Zatáľ nehovor nikomu, ani že's tu bola, a chod už domu, lebo ti kaša vykypí.

— Už teda idem, sváko, ale to, prosím vás, majte na starosti, aby tí vielsei prišli do háreštu. No spánombom sa tu majte!

Odišla Trtúška z obecného úradu a sváko poslali nejakého chlapca po prvúho prisažného, Jura Kvandúcha. Robili si medzitým plán, ako by krk „vykrútili“ tým lapičkárom. Niečo akoby im bolo šepkalo, že to aj tentoraz budú cigáni, keď aj nie tí starsí, ale mladší iste. Sváko si veľmi trúfali, že dnes musia v noci kmína lapiť.

Medzitým vrátil sa aj Kvasnica z Kováčikového a veru s raportom nie bárs lichotivým pre cigánskeho richtára Rigu. V tábore Kvasnica zistil, že vlastne richtár nereprezentuje svoj úrad, ako sa patrí. Často sa naslope a potom bije svojich cigánskych poddaných, ako koho zasiahne. Vyvoláva hádky, komanduje i ženy a keď ktorá neposlúchne, bije ju. Poddani sa len veľmi skromne bránia, lebo veľmi si uctievajú svojho richtára, ale čo je moc, je moc aj pre Kováčikovo. Kvasnica referoval, ako vyšetroval a čo mu tam bolo hlásené. Cigáni žalovali na svojho richtára, že nepozná dobre zákony a paragrafy. Richtár zas žaloval na svoju „obec“, že jej obyvatelia nechcú zákony dodržiavať, keď im spomnie paragraf, vtedy ho vraj posielajú na isté, menej solídne miesto. Jediné východisko by bolo, aby na Kováčikovo bol menovaný obecným úradom iný cigánsky richtár. (...)

Sváko mali svoj určitý plán. Vedeli, že kradli istotne iba cigáni. Vedeli tiež, že títo si značkujú svoje cesty, a to spôsobom nenápadným necigánovi. Ostatným dvom členom komisie ani nenapadlo skúmať príčinu, prečo sváko toľko škúlia po stromkoch, pozdĺž chodníkov sa nachodiacich, po chodníkoch samých a pôde okolo nich. Sváko dobre vedeli, čo hľadajú. Čitali oni raz v akejsi českej knižke o živote cigánov a to sa im teraz odplatio. Nechali prisažného i hajtmana krákorí s gázdinami a sám šli až do druhého a tretieho dvora a stále čosi zhľadúvali po zemi. Nakoniec zavolali si členov komisie k sebe a prisne nariadili gázdinám, aby šla každá po svojom a neniešala sa do úradného výkonu. Obzreli sa dookola, či ich niekto nepozoruje zblízka, vzali obidvoch za ruku a ukazovali im po chodníkoch nikomu nenačadné značky.

— Sem sa dívaj. Juro, aj ty, Matej! Čo tu vidite na zemi, há?

— Ná, ništ takého, sváko, — odpovedia razom obidva.

Kresba: K. Iwanicka

ELO ŠÁNDOR

SVÁKO RAGAN Z BREZOVEJ

POKRAČOVANIE NA STR. 5

LEONID BREŽNĚV 1906 – 1982

Leonid Brežněv se narodil 19. prosince 1906 v Dněpropetrovsku v rodině hutníka. V 17 letech vstoupil do Komsomolu a v roce 1931 do komunistické strany. Vystudoval hutní institut. V roce 1939 byl zvolen tajemníkem dněpropetrovského oblastního výboru strany.

Od prvních dnů války působil Leonid Brežněv v armádě. Prošel frontovými cestami od Novorossijska až do Prahy.

Po válce byl tajemníkem záporožského a dněpropetrovského oblastního výboru Komunistické strany

Ukrajiny a tajemníkem ÚV Komunistické strany Kazachstánu. Na XIX. sjezdu a následujících sjezdech byl zvolen členem ÚV KSSS. Byl kandidátem předsednictva ÚV KSSS, tajemníkem ÚV, členem předsednictva ÚV a od roku 1966 členem politického byra ÚV KSSS. Byl poslancem Nejvyššího sovětu SSSR, členem prezidia Nejvyššího sovětu SSSR a předsedou prezidia Nejvyššího sovětu SSSR (1960–1964 a od roku 1977). V roce 1964 byl zvolen prvním tajemníkem a v roce 1966 generálním tajemníkem ÚV KSSS.

Leonid Brežněv byl čtyřikrát vyuznamenán titulem, hrdina Sovětského svazu a hrdina socialistické práce. Byl mu udělen mj. Rád vítězství, osm Leninových řádů, dva Řády Říjnové revoluce, dva Řády rudého praporu, Vlastenecké války, Zlatá medaile Karla Marxe, titul laureáta Leninovy ceny, mezinárodní Leninova cena a Zlatá medaile míru Frédérica Joliotu Curieho.

Pohřeb Leonida Brežněva se konal 15.XI. t.r. v Moskvě na Rudém náměstí. Při spouštění rakve do hrobu v kremlské zdi zahřměly dělostřelecké salvy v Moskvě, v hlavních městech svazových republik a ve městech-hrdinech. Ve všech podnicích a závodech v SSSR se na pět minut zastavila práce.

Smutečních obřadů v Moskvě se zúčastnila stranická a vládní delegace PLR ve složení: první tajemník ÚV PSDS a předseda rady ministrů, ministr, národní obrany armádní generál Wojciech Jaruzelski, předseda Státní rady PLR Henryk Jabłoński, člen politického byra a tajemník ÚV PSDS Józef Czyrek a velvyslanec PLR v Moskvě Stanisław Kociołek.

10. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ ÚV PSDS. Pod předsednictvem prvního tajemníka ÚV PSDS Wojciecha Jaruzelského se konalo 10. zasedání ÚV strany věnované odražení hospodářské a společenské politiky v předpokladech tříletého plánu. Referát politického byra „Strana vůči klíčovým problémům společensko-hospodářského rozvoje země v letech 1983–1985“ přednesl tajemník ÚV Manfred Gorywoda. Upozornil na to, že ještě nedávno otázku, zda dokážeme překonat hospodářskou krizi, nahradila jiná: jak rychle to dokážeme udělat. Náměstek předsedy vlády a předseda plánovací komise při radě ministrů Janusz Obołowski informoval o průběhu vládních prací na přípravě variant tří-

letého plánu. Zdůraznil, že jeho předpoklady byly předmětem široké společenské a vědecké konsultace ještě předtím, než byly předloženy k všeobecné diskusi. Zasedání ÚV přijalo usnesení o úkolech stranických orgánů a organizací v řešení hlavních společensko-hospodářských problémů naší země a usnesení týkající se palivoenergetického hospodářství, námořního hospodářství a stanoviska ÚV PSDS vůči obrození oborů.

„Naše zasedání bylo věcné, kritické, ale současně optimistické“, očenil plenární zasedání první tajemník ÚV Wojciech Jaruzelski v obřímném projevu na závěr porad. Konstatoval v něm mj., že tříletý plán, připravený s myšlenkou o potřebách pracujících, vytváří reálnou perspektivu. Musíme pamatovat na to, že ačkoliv je ještě mnoho zla, které je výrazně vidět, jsou přece miliardy poctivých, skromných, pracovitých lidí, vřelých vlastenců. Díky nim Polsko žije, otrává se z krize, věří ve svou budoucnost.“

„Z histórie treba bráť oheň a nie popol“

Keby sme urobili analýzu dejín vysvitne, že iba neveľa udalostí zaslhuje meno „historických“, zato mnoho udalostí nielenže dosť útinne zastavilo rozvoj a pokrok ľudstva, ale ich dokonca dokázalo na istý čas vrátiť späť. Z toho vyplýva záver: historické udalosti malo by sa hodnotiť z hľadiska jej užitočnosti pre rozvoj a pokrok ľudského rodu. Inač povedané, nakoľko je skutočne revolučná, nakoľko slúži budúcnosti sveta?

Významný revolučný činiteľ, jeden z vodecov francúzskeho a medzinárodného robotníckeho hnutia Jean Jaurès, zakladateľ a prvý šéfredaktor L'Humanité takto kedy s písal: „Z histórie treba bráť oheň a nie popol...“ Táto krátka, stručná veta zahrnuje celý môj vývod. Nič dodať, nič odňať.

November 1917. Svet zastavil dych. Otrok zdvihol ruku na vládu tyranov — Veľká októbrová socialistická revo-

lácia. Takto ju ostatne nazve až história. Začala sa nová éra v dejinách ľudstva, otvoril sa jej nový kalendár. Po prvýkrát otrok zvíťazil v boji s tyranom, stál sa kováčom vlastného osudu, prevzal do vlastných rúk moc nad pôdou a pracoviskom, ktoré doposiaľ slúžili uspokojovaniu ziskov a chútov veľmožov, dal smelú výzvu explootátorom celého sveta a ukázal triednym bratom cestu, ako vybojovať život v pocite sociálnej bezpečnosti, vybudovať vôbec nie utopický svet bez vojen, rasovej a náboženskej nenávisti. Idey Veľkého októbra sa zároveň stali prameňom celosvetového revolučného a národnoslobodzovacieho hnutia, nevyčerpateľnou pokladnicou vzorov a pokynov pre všetkých hladujúcich, trpiacich, ponevianých a opovrhovaných ľudí pod každou zemepisnou šírkou. Tieto idey sa zároveň stali hrozou a postrachom buržoázie, ktorá —

JURIJ ANDROPOV GENERÁLNYM TAJOMNÍKOM ÚV KSSZ

12. novembra t.r. Ústredný výbor Komunistickej strany Sovietskeho zväzu, zhromaždený na mimoriadnom plenárnom zasadnutí, jednohlasne zvolil za nového generálneho tajomníka ÚV KSSZ Jurija Andropova, člena politického byra, tajomníka ÚV KSSZ.

Jurij Vladimirovič Andropov má 68 rokov, vysokoškolské vzdanie, je skúseným stranickým a štátnym činiteľom. Narodil sa 15. júna 1914 v obci Nagutskaja v Stavropolskom kraji v rodine železničiaru. V mladosti pracoval o.i. ako námorník vo voľskej plavbe, bol aktivistom Komsomolu. V tridsaťtych rokoch ho osud spojil so severom Ruskej SFSR — v r. 1938 bol zvolený za prvého tajomníka jaroslavského oblastného výboru VLKZM a v r. 1940 ho zvolili za prvého tajomníka ÚV LKZM Karélie. Rok predtým sa zapísal do strany.

V rokoch druhéj svetovej vojny, keď sa väčšia časť Karélie dostala pod okupáciu nemeckých a finských vojsk, Jurij Andropov sa zúčastnil partizánskeho hnutia. Po oslobodení v r. 1944 Petrozavodská sa stal druhým tajomníkom tam吉ho mestského výboru KSSZ, v 1949 — druhým tajomníkom ÚV KS Karélie. Od r. 1951 pracoval v

ústrednom stranickom aparáte. Bol inšpektorom a potom vedúcim oddoru ÚV KSSZ. V rokoch 1953–57 pracoval v diplomatických službách. bol radcom a neskôr velvyslancom ZSSR v Maďarsku. Od XXII. zjazdu KSSZ je členom ústredného výboru KSSZ, v 1957–62 riadil jedno z oddelení ÚV, v r. 1962–67 bol tajomníkom ÚV KSSZ. V 1967 sa stal predsedom Výboru štátnej bezpečnosti a zastával túto funkciu 15 rokov, do mája 1982, keď ho opäť zvolili za tajomníka ÚV. Za kandidáta politického byra ÚV KSSZ ho zvolili v r. 1967, členom byra je od r. 1973. Je poslancom Najvyššieho sovietu ZSSR (1950–54 a opäť od 1962). Od r. 1976 je armádnym generálom. Štvrnásobne bol vyznamenaný Leninovým radom, Radom Októbrej revolúcie a Radom Červenej zástavy, trikrát — Radom červenej zástavy práce.

ZASEDÁNÍ SEJMU PRL. Sejm PLR na nedávném zasedání osmého pracovního období vyslechl obšírnou informaci generálneho prokurátora PLR Franciszka Ruska o opařených pro upevnenie zákonnosti a boji proti některým projevům společenské patologie a schválil tři zákony: O řízení ve věcech nezletilých (4 poslanci se zdrželi hlasování), O řízení vůči osobám vyhýbajícím se práci (12 hlasů proti, 22 se zdrželo hlasování) a O výchově ke střízlivosti a boji proti alkoholismu (3 poslanci se zdrželi hlasování). Cílem těchto zákonů je vytvořit právní prostředky boje proti jevům společenské patologie.

O ODPOVĚDNOSTI BÝVALÝCH VEDOUCÍCH STATNÍCH PRACOVNÍKŮ.

Předsednictvo Sejmu obdrželo návrh skupiny poslanců o pohnání k ústavní odpovědnosti členů bývalého státního vedení Piotra Jaroszewicze, Tadeusze Wrzeszczyka, Jana Szydlaka a Tadeusze Pyky. Před-

sednictvo Sejmu předalo návrh sněmovní komisi ústavní odpovědnosti. V návrhu se poslanci zároveň obracejí na komisi ústavní odpovědnosti, aby rozvážila odpovědnost Edwarda Gierka a Edwarda Babučka.

Kancelář Sejmu informovala, že uvedeným osobám se vytýká porušení zásad a proporec národních společensko-hospodářských plánů tím, že byla neodůvodně realizována řada investičních úkolů mimo plán a v rozsahu překračujícím možnosti hospodářství, čímž zavinily disproporce v hospodářství, přílišné prodloužení investičních cyklů, zmražení vysokých investičních nákladů, snížení výroby, významné nedostatky v zásobování trhu, snížení národního důchodu a velmi značné bezprostřední materiální ztráty. Vytýká se jim rovněž, že proti zásadám správného hospodaření překročili hraniči bezpečného zadlužení, čímž zavinili drastické omezení importu nezbytných materiálů a surovin a v důsledku prohloubení poklesu výroby a snížení národního důchodu.

ked dnes robí ústupky v prospech proletariátu — robí to jedine v zdôvodnenej obave pred hnevom vlastných mäs. ktoror sa už necítia bezmocné a osamotené, keďže vedia, že vždy môžu počítať so solidárnou podporou Zväzu sovietskych socialistických republík. Jeho predstaviteľov na fóre OSN uznanajú za prísnych a nekompromisných sudcov a demaskátorov počinani buržoázie, ktorá sa snaží oneskoríti odumierané exploatačného zriadenia. Ale história sa nezvykla pýtať kohokoľvek o súhlas na jej právo na rozvoj. A tých, ktorí jej stoja v ceste, vyhadzuje na smetisko dejín.

Dnešný svet je svetom, ktorý sfornoval politicky a spoločensky „otras“ Veľkého októbra. Iný sa stal aj človek dnešného dňa: kto ešte včera hovoril šeptom — dnes prehovoril plným hlasom, kto sa včera bál pána — dnes mu diktuje svoje podmienky; kto bol včera odsúdený na doživotný žalár v okrovách — dnes dvíha zovretú päst... Zajtrajšok bude patriť tým, ktorí v každodennej práci tvoria bohatstvo tohto sveta.

Dejiny pokroku tvorí reťaz udalostí — od vzbúry Spartakusa, cez Parížsku komúnu až po Veľký október. Medzi ohnivami tejto reťaze nachádzame aj udalosti majúce význam pre jednotlivé národy, ako trebars revolučné premeny v krajinách, ktoré dnes patria k sio-

listickému spoločenstvu, ale nastúpujú na túto cestu. K takýmto udalostiam patrí aj Slovenské národné povstanie, ktorého idey, charakter, cieľ a dosah zostávajú večne živé, tvorivé, významné pre mnohé pokolenia. K takýmto udalostiam treba zaradiť aj národnoslobodzovacie boje národom, ktoré už ziskali nezávislosť alebo ešte o ňu bojujú, ktoré by však nikdy nemali žiadne výhľady na víťazstvo, keďže nebolo Veľkého októbra; ved medzi prvými dekrétmi mladá sovietska moc vyhlásila právo národom na samourčenie. Historickou udalosťou — hocí všeobecne podečovanou — je mier v Európe, ktorý trvá už skoro štyridsať rokov. Totiž hocí nikto s nikým nepodpisoval pakt o neutrati, jednako nie papierik po všetky tie roky zdržiaval tých, čo by radi vytvrali vojnovú povichricu, ale existencia Zväzu sovietskych socialistických republík, štátu, ktorý vznikol z krvi robotníkov a roľníkov a stojí na stráži všeobecného miera.

Z toho vyplýva záver: brániť slobodu a nezávislosť, brániť demokraciu a pokrok, brániť mier — to znamená nezlamne brániť idey Veľkej októbrej socialistickej revolúcie a dobré meno Zväzu sovietskych socialistických republík.

STANISŁAW MAJEWSKI

S čím sa borí jablonská gmina?

Rozhovor Života s náčelníkom Gminného úradu v Jablonke
MARIANOM BOROWICZOM

Ako si v terajšej fažkej hospodárskej situácii počína vaša gmina so zásobovaním najnutnejšími článkami, potrebami rolníkom?

Situácia je dosť vážna vzhľadom na to, že nemáme železničnú stanicu, ktorá by bola bezprostredným bodom odberu stavebných materiálov a iných masových tovarov. Je to veľké zaťaženie, lebo hoci využívame stanicu v Černom Dunajci, značnú časť materiálov musia rolníci odberať u výrobcu. Napr. pri Nowom Saczi odberáme MAKSY — stavebný materiál typu penobetónu, zase v Skawine iné výrobky z penobetónu. Roľníci sa opravnene stážujú, poukazujú na to aj členovia národného výboru, prečo sa obchodom a dopravou týchto materiálov nezaoberá GS. Roľníci by predsa ochotne hradili prepravné náklady. Lenže GS sa tomu vyhýba o.i. preto, že že sa mu obchod masovými tovarmi nevypláca.

Ako je známe, tento rok boli v cennitářiach značne zásoby cementu. Mnohí naši roľníci využili túto príležitosť a vlastnými prostriedkami si dovezeli a aj naďalej dovážajú tento stavebný materiál. Samozrejme, aj to by mohlo robiť družstvo GS. Vedľa stava u nás prázdné skladiská tak GS-u, ako aj roľníckych krúžkov. V súvislosti s tým nebolo by od veci zamyslieť sa nad utvorením nejakej inštitúcie pre obchod masovými tovarmi na vidieku, konkurenčnej pre GS, čo by iste bolo mobilizujúcim činiteľom.

Sú to teda fažkosti, ktoré u nás obmedzujú zásobovanie stavebnými materiálmi. Keď ide o prídeľ týchto materiálov z vojvodstva pre našu gminu, určite neuspokojujú skutočný dopyt, ktorý sa v podstate opiera o množstvo vydaných povolení na stavbu domov bud hradiskových budov. A predsa mnoho materiálu si vyžadujú opravy, skôr postavené budový bud prípadne osudové atď. Ako teda prebieha rozdelovanie materiálov? Pri náčelniku gminy pôsobí osobitný výbor, ktorý prezerá každý štvrtrok žiadosti a podľa možnosti prideľuje žiadane materiály. Okrem toho vieme evidečný zoznam roľníkov, v ktorom sa naznameňá, čo už prípadne dostali.

Najväčší dopyt: predovšetkým cement, potom vápno, stavebná oceľ, rúry na vodu a ústredné kúrenie. Vzhľadom na nevelké prídeľy si roľníci mnoho materiálov zaobstarávajú sami, v tom aj z ČSSR (tí, čo tam pracujú). Existuje aj domáca výroba. Tak napr. tento rok sme vydali ok. 30 povolení na výrobu tehly. Je to značne množstvo, lebo každý z týchto roľníkov vyrába ok. 45 tis. tehly.

Spomenuli ste prázdné skladiská. V Dolnej Zubrici stojí nevyužité skladiská býv. roľníckeho krúžku...

— Zanedlho tam otvoríme filiálku skladisk GS. Spejeme k tomu, aby sme tam zlepšili a uľahčili zásobovanie. Je možné, že už do konca t.r. bude tento objekt obhospodárený.

Čo sa robi v gmine Jablonka v oblasti výstavby — hospodárskej, kultúrnej, osvetovej?

Hospodárska reforma a finančná situácia štátu, teda aj miestnych rozpočtov spôsobili, že sme naše úlohy museli upraviť. Ale to, čo sa dostalo do plánu, je plne kryté finančnými prostriedkami. Máme ich, žiaľ, málo. Napr. nás gminný fond v t.r. dosahuje ok. 2,5 mil zl, za čo pri dnešnom raste cien neurobime veľa. V súčasnosti sme sa sústredili na hlavnej úlohe, ktorou je výstavba školy v Chyžnom. Naša stavebno-oprávarská brigáda končí už omietkárské práce. Pracuje tam aj skupina zamestnaná spoločenským výborom pre výstavbu, ktorý na tento cieľ zožbieral od obyvateľov finančné prostriedky. Predpokladám, že do konca t.r. zavŕšime aj stolárske práce a dlážky. Sú však isté fažkosti s dokončením vodovodnej inštalácie a ústredného kúrenia (chybuju spináče).

Z ďalších investícií máme v hrubom stave remízu v Privarovke, ktorú však dokončíme na budúci rok. Modernizujeme cestu Jablonka — Bobrov a bude me pokračovať v modernizácii cest v Privarovke. Okrem toho sa pracuje pri regulácii potoka vo Veľkej Lipnici, zabezpečení obchodu GS a školy v Malkej Lipnici, ako aj pri oprave 1–2 km polných ciest v každej obci.

V súvislosti s hospodárskou reformou stúpli o.i. ceny služieb. Ako si v tejto situácii počína Družstvo roľníckych krúžkov v Jablonke?

— Je to nepochybne dobré družstvo a doteraz dosahovalo dobré výsledky. Lenže tento rok, ako nikdy doteraz, roľníci začali využívať do práce vlastne

prostriedky. Dalo sa to pozorovať už počas jarnych prác, senokosov a žatvy. Skrátko, objednávok bol oveľa menší. Družstvo môže mať teda isté fažkosti, keď ide o finančné výsledky. Je to však pružný podnik a hľadá riešenie. Napr. začal poskytovať dopravné služby mimo vojvodstvo. Okrem toho poskytuje služby, aké sme dotečne nemali, o.i. pri prehliadkach a opravách strojov súkromným roľníkom a pod.

V Jablonke existuje jednotné roľnícke družstvo...

— Áno, vari jediné na Podhali. Vzniklo v r. 1975 a zameria sa na chov oviec. Majú tam základné stádo 200 kusov. Družstvo v súčasnosti končí výstavbu veľkého ovčince, technickej budovy a tzv. sociálneho domu. Hospodári hlavne na pôde zo Štátneho pôdného fondu a má pekné vyhliadky do budúcnosti.

Na území gminy Jablonka žije obyvateľstvo slovenskej národnosti, zdržané v KSČaS, ktorá tento rok oslavuje 35. výročie svojej existencie. Ako hodnotíte jej činnosť?

— Predovšetkým musím povedať, že k všetkým obyvateľom gminy pristupujem jednako, prijímaním všetkých v veciach väčších aj menej dôležitých. Nerozdeľujem ich na Slovákov a Poliakov. Som tuná náčelníkom vyše pol roka a po prvý raz som sa dostal do styku so Spoločnosťou, jej oravským obvodom, vo februári t.r., keby obnovoval svoju činnosť. Viem že bohatú pôsobnosť vyvíja Miestna skupina KSČaS v Podvylku, ktorej divadelný krúžok uviedol predstavenie o.i. v Hornnej a Dolnej Zubriči, Oravke a Harakabuze. Pôsobia tak isto folklórne súbor KSČaS, klubovne s požičovňami kníh. Myslím, že táto činnosť sa bude naďalej úspešne rozvíjať.

Dakujem za rozhovor.

Zhováral sa: JÁN ŠPERNOGA

ZBIGNIEW TOBJAŃSKI

Z DĚJIN DĚLNICKÉHO HNUTÍ V ZELOVĚ (2)

V meziválečných letech pauperizace domáčich dělníků a růst počtu továrních dělníků přispěly k rychlejší organizaci dělnického hnutí. V Zelově se v meziválečném dvacetiletí brzy rozvinulo děborové hnutí. Od roku 1919 tu působil Odborový svaz dělníků a dělnic textilního průmyslu (později nazvaný Třídní svaz textiláků), Svaz práce, který měl asi 140 členů (řízený Národní dělnickou stranou) a Svaz drobných rolníků — pracovníků textilního průmyslu s 200 členů. Zvláště silný a aktivní byl Třídní svaz textiláků, vedený Polskou socialistickou stranou. V prvních letech nezávislosti působily v Zelově legálně kromě Polské socialistické strany Národní dělnická strana a pět židovských organizací. Značný vliv měla také Národní demokracie. Komunisté působili ilegálně.

Jednou z hlavních otázek, kterou se zabývaly odborové svazy, zejména Třídní svaz textiláků, bylo dodržování pořadí při přijímání do práce. Podle dohody s továrníky z roku 1921 měli být v první řadě přijímáni tkalci bydlící v Zelově a nemající vlastní hospodářství, v druhé řadě tkalci bez hospodářství bydlící mimo Zelov, a teprve ve třetí řadě tkalci, kteří měli vlastní půdu. Zelovští továrníci nejrádeji přijímali ty poslední, protože tkalci s vlastním hospodářstvím měli menší finanční požadavky.

Zhoršující se situace domáčích i továrních dělníků na počátku dvacátých let vedla k zostení třídního napětí. V letech 1919–1925 bylo v Zelově 14 větších dělnických stávk, které trvaly 152 dny. Byly to stávky hospodářského charakteru. Po roce 1921 tkalci a snovači žádali zvýšení mezd v souvislosti s inflací marky (platila až do valutové reformy v roce 1925) a rostoucí drahotou. Organizátory stávok byli nejčastěji Bolesław Kamiński, Emil Janko, Karel Nevečer, Jan Matys, Antonín Sopor a Teofil Miller. Byli to předáci zelovské levice. Vlna stávek zvláště zesílila v letech inflace. V roce 1923 jich bylo osm a trvaly celkem 101 dní. Znamená to, že tkalci a sno-

vači byli třetinu roku bez práce a bez výdělku. V dalších dvou letech už byly pouze dvě stávky, v lednu 1924 a červnu 1925. Kromě jedné stávky snovačů v červnu 1923 všechny skončily vítězstvím stávkujících nebo kompromisem stran, mj. v březnu 1923 snovači získali zvýšení mezd o 182 procent a v listopadu téhož roku tkalci o 200 procent. Ani tak značné zvýšení mezd však nemohlo vyrovnat inflaci. Stabilizaci přinesla teprve valutová reforma v roce 1925.

Vedle Třídního svazu textiláků, který obvykle vedl stávky, ve sporech mezi domácími a továrními dělníky a průmyslovce byl zprostredkovatelem inspektor práce a arbitrážní komise, která měla odstraňovat rozepře mezi dělníky a kapitalisty. Od května 1923 byl superarbitrem mezi stranami místní velitel státní policie Edmund Kubke.

V roce 1922, kdy se v Zelově začalo rozvíjet stávkové hnutí, vznikla zde první skupina Komunistické strany polských dělníků (později Komunistická strana Polska). Jejimi organizátory byli Franciszek Kowalski, Karel Miller, Jan Janko a Pavel Rajf.

Clenové zelovské KSP udržovali spojení s komunisty v Pabianicích. Rozvíjeli propagáciu práci, vedli dělnické stávky, pořádali průvody a manifestace 1. máje, oslavovaly výročí věnované Ríjnové revoluci a vynikajícím předákům dělnického hnutí, rozlepovali letáky ohlašující politiku sanační vlády.

V roce 1926 vznikla v Zelově skupina Polské socialistické strany — levice. Jejimi organizátory byli Jan Koněcký a Josef Cejnar. Ilegálně působící KSP od počátku těsně spolupracovala s PSS-levicí. První společnou akcí obou stran byl prvomájový průvod v roce 1926. Od té doby dělnické hnutí v Zelově řídily levicové síly. V roce 1927 byly za politickou činnost uvězněni zakladatelé KSP Kowalski a Sapor. Vliv levice mezi dělníky se však upěvňoval. V roce 1928 PSS-levice ovládla Třídní svaz textiláků. Její představitelé byli delegováni na Kongres třídních svazů ve Varšavě, tam však nebyli de-

tati odborové levice dopuštěni na zasedání. V roce 1929 KSP a PSS-levice vytvořily společný prvomájový výbor, který vyslal starostovi v Lasku žádost o povolení prvomájového průvodu. Odpověd nepřišla, ale průvod se přesto konal, ačkoliv krvavě zasáhl policie.

Velký přínos do činnosti a rozvoje dělnického hnutí vnesl Teofil Müller. Již ve věku 14 let kolportoval protivládní letáky. V roce 1929 vstoupil do PSS-levice. Zorganizoval sekci mládeže, která měla 70 členů. Mnoho času věnoval činnosti Třídního svazu textiláků.

V roce 1931 byla hlavním organizátorem prvomájového průvodu PSS-levice. V čele šli Bloch z Lodže, Koněcký a T. Müller. Na průvod zaútočila policie, mnoho účastníků bylo raněno. Organizátoři manifestace, mezi nimi i T. Müller, byli zatčeni.

Hospodářská krize a rostoucí nezaměstnanost vyvolaly růst radikálních názorů a odporu proti táboru sanačce. KSP a PSS-levice získaly v Zelově nové stoupence. V letech 1929–1933 tu bylo 15 členů KSP a Komunistického svazu polské mládeže a 300 sympatiků komunismu mezi českým obyvatelstvem. Sanační vláda používala proti rostoucí opozici metod narušujících zásady zákonnosti a demokracie. Svědčí o tom volby do sejmu a senátu, které

měly zatčeni 16. a 23. listopadu 1930. KSP a PSS-levice v Zelově chtěly volby nejprve bojkotovat. Tajemníkem místního výboru PSS-levice byl tehdy T. Müller. Na pokyn svých nadřízených orgánů obě strany předložily své kandidáty. Do sejmu kandidovali Karel Müller, Pavel Rajf a Teofil Němeček a do senátu Karel Janko. Před volbami však byli všichni čtyři zatčeni a volební kandidátky levice byly zbaveny platnosti.

Po „brzeských“ volbách (před volbami v noci z 9. na 10. září byli předáci centrolevice, odpůrci sanačce, bezprávně zatčeni a uvězni ve vojenské pevnosti v Brzešci na Bugem. Krátce před volbami došlo k dalšímu zatýkání mezi opozicí. Volby proběhly v ozvěně násilí a represálí, proto také daly sanači v sejmě většinu sanačce zahájila generální útok proti sítím levice. 23. února 1931 byl v Lodži rozpuštěn II. kongres PSS-levice a strana byla delegalizována. 350 účastníků kongresu bylo zatčeno a vyslýcháno a 36 delegátů bylo obžalováno a souzeno. Byl mezi nimi i delegát ze Zelova T. Müller, který byl odsouzen k dvěma rokům vězení. Odsouzení byli zbaveni občanských práv na řadu let a vyloučeni z vojenské služby. (Teofili Millerovi je věnován článek „Z revolučních tradicí zelovských Čechů“ v č. 12 našeho časopisu z roku 1973).

Měsíc před likvidací Třídního svazu a orchestru policií.

Snímek archiv Ch.

Nadporučík Lukáš si dal zavolat plukovník Schröder, jeho představený. Plukovník měl pochopení pro milostná dobrodružství svých důstojníků. S uznáním se vyjádřil rovněž o Švejkovi, který při vyšetřování tvrdil, že nadporučík Lukáš s tím nemá nic společného, že psaní napsal on, Švejk, a když mu bylo nařízeno ho opsat, aby bylo možné porovnat rukopis, psaní prostě snědl. Plukovník oznámil nadporučíkovi Lukášovi, že proti Švejkovi bude vyšetřování zastaveno. Nadporučík pojede v nejbližších dnech s 11. kompanií na frontu jako kompaniekomandant, a Švejk je mu přidělen jako ordonanc kompanie.

Nadporučík Lukáš chodil rozčileně po kanceláři 11. maršové roty. Byla to tmavá díra v baráku roty, přepažená z chodby prkny. Stůl, dvě židle, baňka s petrolejem a kavalec.

Před ním stál účetní šikovatel Vaněk, který zde sestavoval listiny k výplatě žoldu, vedl účty kuchyně pro mužstvo, byl finančním ministrem celé roty a trávil zde celý boží den, zde též spal.

U dveří stál tlustý pěšák, zarostlý vousy jako Krakonoš. To byl Baloun, nový sluha nadporučíka, v civilu mlynář někde u Českého Krumlova.

„Vybral jste mně opravdu znamenitýho pufleka,“ mluvil nadporučík Lukáš k účetnímu šikovateli, „děkuji vám srdečně za to milé překvapení. První den si ho pošlu pro oběd do oficírského národa, a on mně ho půl sezere.“

„Rozlil jsem prosím,“ řekl tlustý obr.

„Dobре, rozlils. Tos mohl rozlít jediné polívkou nebo omáčku, ale ne frankfurtskou pečení. Vždyť jsi mně přinesl jen takový kousek, co by se za nehet vešlo. A kams dal štrudl?“

„Já jsem...“

„Ale nezapírej, tys ho sezral.“

Nadporučík Lukáš pronesl poslední slova s takovou vážností a tak přísným hlasem, že Baloun mimoděk ustoupil o dva kroky.

„Já jsem se informoval v kuchyni, co jsme dnes měli k obědu. A byla polívkou s játrovými knedlíčky. Kam jsi dal ty knedlíčky? Vytahal jsi je po cestě, to je jistá pravda. Potom bylo hovězí maso. Cos s tím udělal? Taky jsi sezral. Dva plátky frankfurtské pečeně. A přines jsi jen půl plátku, he? Dva kousky štrudlu! Kams ho dal? Načpal jsi se, prase mizerný, ohavný. Mluv, kam jsi dal štrudl? Ze ti upad do bláta? Ty prevíte jeden. Můžeš mně ukázat to místo, kde leží v blátě? Ze hned nějaký pes přiběh jako na zavolanou, popad ho a odnes? Ježíškriste, já ti tak nafackuju hubu, že budeš mít hlavu jako štandlík! Ještě mně, ta svině, zapírá. Víš, kdo tě viděl? Zde rechnungsfeldvébl Vaněk. Ten přišel ke mně a povídá: „Poslušné hlásím, pane obrlájnstant, že to vaše prase, Baloun, vám žere oběd. Divám se z okna a on se cpe, jako by nejdí celý týden.“ Poslyšte, Sie Rechnungsfeldwebel, nemohli jste opravdu vybrat jiný dobytek pro mě než tohoto chlapa?“

„Poslušné hlásím, pane obrlájnstant, že se zdál Baloun z celé naší marškumpačky nejpořádnějším mužem. Je takový nemehlo, že si nepamatuje ani jeden kvěrgrif, a dát mu flintu do ruky, ještě by udělal nějaké nestěstí. Při posledním evičení blindpatronama by byl málem vystřílen oko sousedovi. Myslím jsem, že může aspoň takovouhle službu zastávat.“

„A sežrat vždycky celý oběd svému pánoni,“ řekl Lukáš. „Jako by mu nastačila jeho porce. Nemáš snad hlad?“

„Poslušné hlásím, pane obrlájnstant, že mám pořáde hlad. Když někomu zbude chleba, tak ho odkoupím od něho za cigarety, a ještě to je všechno málo. Já už jsem takovej od přírody. Myslím vždycky, že už jsem sytej, a vono nic. Za chvíliku zas, jako před jídlem, začne mně kručet v žaludku, a vida ho, von se už mrcha přihlašuje. Někdy si myslím, že už mám opravdu dost, že se už do mně nic nemůže vejít, ale toto. Vidím někoho, že jí, nebo ucejstím jen tu vůni, a hned je mně v žaludku jako po vymetení. Začnu se žaludek hned zas hlásit o svoje práva a já bych polkal hřebíky. Poslušné hlásím, pane obrlájnstant, že jsem už prosil, abych mohl dostávat

Jaroslav Hašek

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

dvojnásobnou porci; byl jsem kvůli tomu v Budějovicích u regimentsarceta a ten mě místo toho dal na tři dny na marodou a předepsal mně na den jen hrnčík čistý polévkou. Já prej tě, ty kanálie, naučím mít hlad. Přijď sem ještě jednou, tak uvidíš, jak odtud vedejdeš jako chmelová tyčka! Já nemusím, pane obrlájnstant, vidět jen dobrý věci, i vobyčejný mě začnou dráždit a hned se mně dělají sliny. Poslušné hlásím, pane obrlájnstant, že uctivě prosím, aby mně byla povolena dvojitá porce. Jestli už masa nebude, tak alespoň ten příkrm, brambory, knedlíci, trochu vomáčky, toho vždycky zůstane...“

„Dobре, já jsem vyslechl ty drzosti, Baloun,“ odpověděl nadporučík Lukáš. „Slyšeli jste někdy, Sie Rechnungsfeldwebel, že dřív by byl voják tak drzej ještě ke všemu jako tento chlap? Sezere mně oběd a ještě chce, aby se mu povolila dvojitá porce. Já ti ale ukážu, Baloun, že vytáváš. – Sie Rechnungsfeldwebel,“ obrátil se na Vaňka, „odvěděte ho ke kaprálovi Weidenhofovi, ať ho pěkně uváže na dvoře u kuchyně na dvě hodiny, až budou dnes večer rozdávat guláš. Ať ho uváže pěkně vysoko, aby jen tak se držel na špičkách a viděl, jak se v kotli ten guláš vaří. A zaříďte ho tak, ať je ještě uvázána ta potvora, až se bude u kuchyně rozdávat guláš, aby mu sliny tekly jako hladové čubě, když čichá u uzenářského krámu. Řekněte kuchařovi, ať jeho porci rozdá.“

„K službám, pane obrlájnstant. Pojďte, Baloun.“

Když odcházel, zadřel je ve dveřích nadporučík, a dívaje se do uděšené tváře Balounovy, zvolal vízovou: „To sis pomoh, Baloun. Dobrou chut přejí! A jestli mi to ještě jednou provedeš, pošlu tě bez milosti před polní soud.“

Když se vrátil Vaněk a oznámil, že Baloun je již uvázán, řekl nadporučík Lukáš: „Vy mne znáte, Vaňku, že takové věci nerad dělám, ale nemohu si pomoci. Za prvně uznáte, že když psovi berete kost, tak vrčí. Nechci mít kolem sebe podlého chlapa, a za druhé již ta okolnost, že je Baloun uvázán, má velký morální a psychologický význam pro celý maršála. Ti chlapci si poslední dobou, když jsou u maršáka a vědí, že zítra nebo pozítří pojedou do pole, dělají, co chtějí.“

Nadporučík Lukáš vypadal velice utrápeně a pokračoval tichým hlasem: „Především při nachtěbunku měli jsme, jak víte, manévrovat proti einjährigfreiwilligenschule za cukrovarem. První švárm, vorhut, ten sel ještě tiše po silnici, poněvadž ten jsem vedl sám, ale druhý, který měl jít nalevo a rozeslat vorpatroly pod cukrovarem, ten si počínal, jako kdyby šel z výletu. Zpívali a dupali, že to muselo být slyšet až v lágru. Potom na pravém flanku šel rekognoscořovat terén třetí švárm pod les, to bylo vzdáleno od nás dobrých deset minut, a ještě na tu vzdálenost bylo vidět, jak chlapci kouří, samé ohnivé body ve tmě. A čtvrtý švárm, ten měl dělat nachut, a čertví jak se to stalo, že se objevil najednou před našim vorhutem, takže byl povozován za nepřitele, a já jsem musel ustupovat před vlastním nachhutem, který proti mně forykoval. To je jedenáctá marškumpanie, kterou jsem zdědil. Co z nich mohu udělat? Jak si budou počítat v opravdovém grefechtu?“

Nadporučík Lukáš měl přitom ruce sepjaty a tvářil se mučednický a špička jeho nosu se protáhla.

„To si z toho, pane nadporučíku, nic nedělejte,“ snažil se ho uspokojit účetní šikovatel Vaněk, „nelamte si s tím hlavu. Já už byl u třech maršek, každou nám s celým batalionem rozflákali a šli jsme se formirovat znova. A všechny marškumpačky byla jedna jako

„Dejte mi už pokoj s panem hejtmanem Ságnerem,“ řekl nadporučík Lukáš, „já to všechno znám a nemyslete si, že když bude nějaký šturm a gebecht, že vy opět náhodou budeste někde u regimentstrénu fasovat rum a víno. Byl jsem upozorněn, že vy strašně chlastáte, a kdo se podívá na váš červený nos, ten hned vidí, koho má před sebou.“

„To je z Karpat, pane obrlájnstant, tam jsme to museli dělat, mináž k nám přicházela nahoru studená, zákonky jsme měli ve sněhu, oheň se nesměl dělat, tak nás držel jen ten rum. A nebýt mě, tak to dopadalo jako u jiných kumpaček, že ani ten rum nebyl a lidi mrzli. Zato u nás jsme měli všichni červené nosy od rumu, ale to mělo zase to nevýhodu, že od batalionu přišel rozkaz, aby na patroly chodil jen ten maršálf, který má červené nosy.“

„Nyní máme zimu již za sebou,“ prohodil významně nadporučík.

„Rum je, pane obrlájnstant, v polenzebytnou věci v jakékoli roční době, stejně jako víno. Působí, abych tak řekl, dobrou náladu. Za půl esáalku vína a čtvrt litru rumu budou se vám lidé prát s každým... Který dobytek to zas klepá na dveře, cožpak nečeť na dveřích „Nicht klopfen?“ Herein!“

Nadporučík Lukáš otočil se na židle ke dveřím a zpozoroval, že se dveře pomalu a tiše otvírají. A stejně tak tiše vstoupil do kanceláře 11. marškumpanie dobrý voják Švejk, salutuje již ve dveřích a patrně již tenkrát, když klepal na dveře, dívaje se na nápis „Nicht klopfen“.

Jeho salutování bylo plnozvučným doprovodem k jeho neskonale spokojené, bezstarostné tváři. Vypadal jako řecký bůh zlodějství ve střízlivé uniformě rakouského infanteráka.

Nadporučík Lukáš na okamžik přivřel oči před tím pohledem dobrého vojáka Švejka, který ho svým pohledem objímal a líbal.

Asi s takovým zalibením se díval marnotratný, ztracený a opět nalezený syn na svého otce, když ten k jeho pocitě otácel na rožni berana.

„Poslušné hlásím, pane obrlájnstant, že jsem opět zde,“ ozval se ode dveří Švejk s takovou upřímnou nenuceností, že rázem se nadporučík Lukáš vzpamatoval. Od té doby, kdy mu oznámil plukovník Schröder, že mu opět pošle Švejka na krk, nadporučík Lukáš si v duchu každý den oddaloval ono setkání. Každého rána si říkal: „On ještě dnes nepřijde, on tam snad něco provedl a oni si ho tam ještě nechají.“

A ty všechny kombinace Švejk uvedl na pravou míru svým vstupem, provedeným tak mile a prostě.

Ilustrace JOZEFU LADY

— Nuž tak ste obidvaja chumají drevení! Vás by môheli okradnúť kde kdo na špatu. Sem sa divajte, učte sa výkonu.

— Ná tod, — vravia sváčko, — máce čerstvo utrhnutý lopúchový list a hodený vedľa korena, na stranu chodníka, ale nije na chodník samý. Dobre sa divajte dalej, — velia sváčko.

— Tu zas je odtrhnutá mŕtva žihľava, tam dalej, zas boleráz. Tak to ide dalej, až snád na konec chodníka pri hradskej a na druhnej strane, dobre sa divajte, kde až to ide...

Dívá sa obecná vrchnosť, „úradskí“ pozorujú polámané vršky zelin a kričkov, kam tieto až vedú, sváčkov detektívny postreh ich veľmi prekvapil. Odrazu pocitili voči sváčovi mimoriadnu úctu, ba zrovna si oči pretierali, odkiaľ sa toľko múdrosti zjavilo naraz vo sváčovi? Prisažný i s hajtmamom len pomrkával jeden na druhého a dajú sa viesť sváčovi. Ten idú pekné po stopách, ktoré tvorili poodlamované vršky zelin pozdĺž chodníka, a čo zistili?

Stopa tátó viedla za humnami ku dolnému i hornému susedovi starej Trtušky. Z nej, ku jej záhumenici a dvoru bol chodník bez znakov, čistý, iba tesne pred plotom postavene boli na seba skaly, ktoré tam predtým neboli.

A tu sváčko Ragan, takto podrichtá, vyniesli nasledovný posudok:

— Viete, oné: Namudušu, ono to už bude tak, jak si to myslím! Já to už tak cítim akurát a nemýlim sa ani za mak. Ná, tod ako vidite tú poodlamované končeky zelin a kričkov, to si značeli cigáni, ked kradli hyd. Naznačovali si aj ostatným cigánom, kde už kradli, kde väč namá nikdo z nich ist, lebo by sa mu to nevyplatelo.

Dobre sa len podivajte a hlavne ty, Matej, by si si mal všimnať dobre týchto drobností, abys kedysi, až ma nebudete, sám vynašiel, že ako sa kradne podla cigánskeho recepisu...

— Asnaj, sváčko, nemyslite, že já bych mal krast...! — bráni sa hajtmam Kvasnica.

— Ná, čoby, ty chmulo! Ked ti tu hovorím já vrchnosť, máš si to vziať k srdcu a podučiť sa. Nebol si dalej z mesta, nevieš ništ.

— No, teda už som ticho, — hlási poslušne hajtmam.

— Aj bych ti radel a skôr abys očúval, čo tu jednáme, — vravia sváčko a pokračujú:

— A tak vidite, že značky vedú do dvorov k hornému a dolnému susedovi Trtušky. A pravdu mala chudera, ked dneskaj mi hovorela, že cíti, jakoby hu mali dneskaj v noci kmíni naščíviti. To by štimovalo akurát. Todukni, tý tri kamene na sebe. Neboďaj to bude zas nejaký znak, že dneskaj majú cigáni naščíviti kurín hen starej Trtušky.

— Veru aj mne sa tak vidí, — ozve sa prisažný Kvandúch.

— Akurát som sa pýtal Trtušky, či tam ona postavela tý tri kamene na seba alebo nije. Hovorela, že nije, že ona zbiera kdejaký kamienok do dver, kde majú moc blata, teda aby ho bolo menej. To je týž nejaký chyták pre cigánov a temu by sme mali zabrániť.

Komisia sa rozišla a o pol ôsmej na minútu presne prišiel prisažný i hajtmam do hostinec Tvarôžkového. Radili sa, uvažovali, čo by a ako by. Výsledok radenia bol, že sa uzniesli vlastnoručne kmínov chytí. Sváčko prikázali každému z tamých dvoch priniesť so sebou dobrú klukaňu i štránok na viazanie kmína, keď ho lapija. Sám si tiež pripravili poriadnu chabinu a o 21. hodine, keď už bola tma, vidíme, ako sa trojica postáv mužských ubera do stavania Trtuškina. Tú, pravda, najprv upovedomili o všetkom, čo sa chystá v jej stavaní. Ona s tým zrejme súhlasila a bola natezená, že takto sa úrad stará o ochranu jej majetku. Trojica postáv prišla ku kurínu a tam sváčko v tichosti dávajú rozkazy, že čo a ako urobiť.

— Ty, Matej, pôjdeš do kurína, tam si kdesadne ale tak, abys, ked ten zlodej pride donútra, môheli ho poriadne jáknut a hned chytit za nohu, zvaliť a držat zvaleného, až vejde donútra ten, kerý tu bude stát venku. Ked zas ten venkajší graffél by toho viselca, kerý má záľusk na sliepky, zas ty vbehneš ven a pomôžeš tomu zmocniť sa kmína. Rozumeli ste?

— Rozumeli, sváčko, len na to sme predsa neprisahali, keď sme prebierali úrad, že budeme obci aj policajtov robit... — ozýva sa Kvandúch.

— To si myslím, že nije! — dodajú sváčko. — Ale tu sa jedná o zachovanie majetku našeho bližného a tu sa mosí podriadiť, ako zákon káže. Keď my nechytíme kmína, zajtra alebo pozajtreky nás okradne a tomu sa mosí zabrániť. Tak a ako som povedal. Matej, pôjdeš donútra. Do polnoci ostaneš tu vartovať já a potom sem pribedeš ty, Juro. Ale abys nezaspál, lebo by to bola ostuda. Šak ti potom poviem, že čo budeš robiti tu, pri kuríne. Tak a zbohom chod a príď načas!

— Do videnia, sváčko, — odpovie prisažný.

„Ordre de bataile“ si sváčko teda správne vydali a nastúpili službu. Matej vliezol do kurníka a oni ostali učupený za kurníkom s chabinou v ruke, čakajúc, kedy sa odkiaľ vytalúpi zlodej.

Matejovo nebolo práve najpohodlniešie v kurníku. Sliepky vyrušené nevykľou nočnou návštevou začali škrékať. Kohutí im v tom kontroval, to ovšem upozorňovalo i okolie, že sa tu deje čosi nezvyklého. Následok toho bol, že začali sa sliepky ozývať až z desiateho dvora a kohuti kikiríkali, ani čo by sa blížil súdny deň.

— Matej, nehniezdri sa tam, ani čo bys chcel zniest vajco, — napomínajú sváčko hajtmam.

— Šak já sa nehniezdrim, ale táto čvarga tu škréka, ani čo by som húj kradel. To mi ani trochu není po srsti, — protestuje Matej — Smradu je tu výše práva a sliepky mi púščajú na širiak aj na háby oné, no...

— Ná, čo ti púščajú? Hovor! — ozvú sa sváčko tlmené spoza kurníka.

— Ná, čo by mi púščal? Šak viete, sváčko! Asnaj čukoládu, potvor!

— A jaký mäs širiak na hlave?

— Ná jaký bych mal mat, svätečný! Predsi viete, sváčko, že na repositio a takéto úradné komisie berem si vždy svätečný širiak! A je ho škoda, otcibohuprissám. Nemám na druhý a plateau mi nepovýšia!

— Matej, hovorím ti, nepapuluji, drž službu jaksapatri. Ked chytíme kmína, odmena ta nemenie.

— Šak já nepapulujem, sváčko, ale obec nemôže žiadať na mne, aby mi sliepky ondieli do huby...

— To teda nije, — vravia sváčko. — Ná, šak ked mäs ten svätečný širiak, vón má šírsiu strechu, vón teda zadriž, ked by ti niečo letelo do huby. A hovorím ti, nemrv sa tam, lebo sliepky moc krákorajú.

Matej prestal protestovať, tu ale sváčko mali zas oprávnené obavy, že zaspí v kurníku, a potom škoda bola vôbec ho tam posielati. Následkom toho prikázali hajtmamovi, aby podchvíľou zakrákoral, ako to robievajú v noci staré sliepky. Zakrákoral sice ticho, ale značne, a tým činom sváčko mali aj voči sebe kontrolu, aby sám neusnuli.

Asi o pol desiatej volá Matej na sváčka z kurníka:

— Sváčko, sváčko!

— Ná, čo zas pokúša, čos neni ticho v službe?

— Sváčko, ja mosím ven a to hned, lebo by sa niečo stalo!

— Ná, a na čo, hovor a nerob darmo balamutu!

— Mosím, sváčko, ven, tak ako vychodíte ven peši.

— Nemôžem ti pomôcť, Matejko mvoj! Ono je už moc hodín, kmíni sa akurát rozliezajú, ked by ta videli, ako sa tašmeš z kurína a do neho, a ked by čuli zas sliepky krákorat, utiekli by nám a darmo by sme tu sedeli. Nikde nepôjdeš, Matejko! Vydrž tam, šak vieš, že kdo do konca vydrží, spasen býva...

— Sváčko, ale mosím ven, — protestuje Matej.

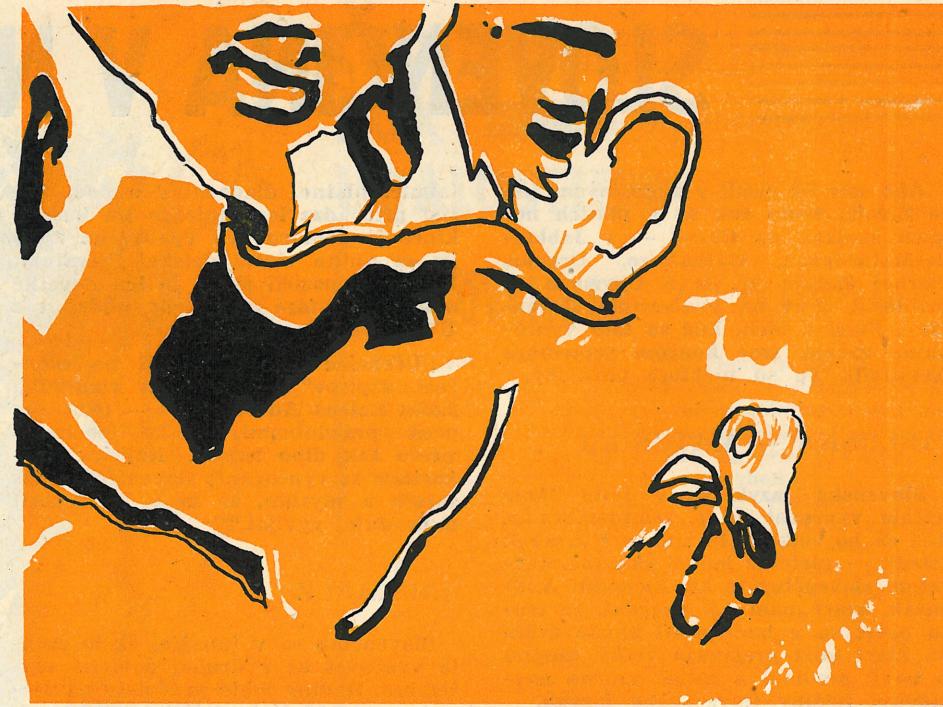
— Chod si ven, ale tam vnútri, ty viselec, čo si malé dieta.

— Ná, a ako môžem vnútri ven, kdo to jakživ videl!

— Nuž, do galôtu, ty chumaj, a mlč, lebo hen pri potoku jakoby sa niečo miho. Ticho bud a dávaj pozor!

A vskutku. Matej sa odmlčal a sváčko v nočnom šere sponzorovali, že tam dolu, konča záhrady, ktorí zakopol do troch na sebe položených kameňov. Zatým sa dverca pootvorili na záhrade a po chodníku blížila sa ani šak nejaká postava; smer jej chodu bol kúrin.

— Ná, šak len pokoj, — dumajú si sváčko v mysli, pritom si lepšie ulapia chabinu, čo držali v ruke, aby kmínovi

Kresba: K. Iwanicka

ELO ŠÁNDOR

SVÁČKO RAGAN Z BREZOVEJ

česli jednu správne a podľa zásluhy medzi slabiny. — Šak ja ti ukážem, kolko ide toho na rief. Len poj bliže.

Postava sa priblížila ku kurínu. Prv však, kym by bola otvorila dvere, dobre sa pootberala hore do dvora a dolu do záhrady, či je vzduch čistý, a čo viač, nuchala i do vzdachu, či nezaciť odniekať smrad z fajky alebo dymu z nej. Známu je stará skúsenosť, že Brezovan nič nepodniká bez fajky. Mohlo by tak asi k polnoci. Celým krajom rozliehalo sa svätočné ticho. Polnoc je predsa čas, ked „strašidlá lozia“, vtedy sa nik neopováži zbytočne sa túlať po záhumníc, iba ak kmíni.

Sváčko bol ako na trní, nevedeli, ako sa situácia vyvinie. Či kmín vlezie do kurníka, alebo majú ho prekvapíť hned tu, na mieste a ovaliť chabinou. Boli to momenty kritické, kde bolo veľmi potrebné byť dobrým stratégom, aby nepriateľ naušiel i vojna bola vyhratá. Ale zlodej sám pomáhal sváčovi. Tiško pootvorí dvere na kurníku, ešte raz sa obzrie pred kurníkom, či ho kto nepozoruje, a šup sa dnu. Dvere nechal za sebou otvorené. V prvých okamihoch bol bojisku mrazivé ticho, nepohol sa ani Matej v kurníku ani sváčko vedľa kurníka. Až keď si kmín v kurníku rozrazil zápalku, Matej ho tam bleskúrychle opálil chabinu a v tom momente sváčko priskočil ku dverám a rýchle ich zatvoril na haspru. V kurníku vyvinul sa bravý zápas. Kmín dostał sice po slabine, ale išlo mu o všetko, stáby sa topil. Matej ho dokonale prekvapil a tu potom kmín staval všetko na jednu kocku, znoční sa Mateja a dostať sa nejak von. Sliepky škrékali, začali kotkodákať, kohuti kikiríkali a Matej s kmínom vŕali sa po kurníku.

— Matej, len ho jákni poriadne, aby nekríval! Matej, nedaj sa, megni ho, viseleca, šak aj já ti hned pomôžem, — posmeju sa sváčko hajtmam.

— Len mu hod, aby nekríval a patmati si, kedy liezél do Trtuškinej kuŕína!

A Matej sa veru nedal, lebo to bol mocný chlapík. Keď kmín proboval zahryzniť mu do ramena, chytí ho pod krk a začal škríť, takže zlodej neodolal, klesol bezmocne na hromadu kuracincov a žobronil o milosť, aby ho nezabíjali.

— Ná, ked je tak, to je inšia pesnička, — vravia sváčko zvonku. — Šcil si na teba aj já posvetím, čo si ty za lumpa!

Tu sváčko pootvorili dvere na kurníku a prvého vypustili von Mateja. Bol chudák na nepoznanie, zamazaný ani tehliar a ku tomu menej voňavým blamín.

— A oné, či ste počuli, sváčko? Jako som ho mydlél, viseleca! Šcil bych len rád vedél, s kým som mal tú čest kľbcíť sa v kuríne starej Trtušky.

— Ná, šak je tu, podivajme sa na neho, — vravi sváčko.

Zapálili obidvaja zápalky a čo videli?

V kuríne, v kúte učupený fučí si cigánsky richtár Rigoš!

— Preboha vás prosím, sváčko, len ma neštrofujte, já už nikedy väč nešpôjdem na sliepky po kurinoch. Sváčko, zmluňte ša nade mnú. Už budem poriadny, ako žákon a paragrafy kážu.

— No, len poj ven, šak tu sa poradíme, ty viselec jeden! Poj, len poj, privolávajú mu sváčko Ragan.

Matej medzitým pripravil si štránek, aby ním zviazať kmína. Vtom prikváči sa prisažný Kvandúch, aby zamenil sváčka v službe.

— Už nemusíš chodiť, — vravia sváčko. — Už sme vtáka chyteli, tu ho máš, — ukazujú na cigána, vyťahujúceho sa z kurníka.

— Ach, stovozových striel centrov tí pálelo do matere, ej veru vozových a pálelo. Ty kmín, ty lachman delenjaký. Ná a patrí sa to, há? Zato sme ta urobili richtárom, abys poriadnym občanom hyd kradel, há? — spustí na cigána prisažný.

— Sváčko, prosím vás, už ša len na mna nahnevnajte, odpušťte mi to a nemali šte poriadnejšieho človeka, jačo šom já — modliká cigán.

— Smrdíš mi nejak, ako po sliepkach, ako čo bys s nimi spál!

Matej považ kmína, jak sa patrí. Tak a sčil kráčaj pred nami do mestského domu, — velia sváčko Ragan. — Matej, ty ho nepusti ze štránka, považ ho aj na nohách jak ked šimla paseč na lúkach. Vón by ti tý utiekal.

Matej poslúchol. Poviazał cigána po vojensky, takže by nebol ani tri kroky urobil rýchlejšie. Potom ho považaného celá tato komisia priviedla do obecného domu a tam ho zatvorili do šupárne. Sváčko nariadił, aby v šupárni dozeral na kmína hľasník a toho aby kontroloval prisažný, aby totiž ani jeden ani druhý nezaspal a cigán im dajak neufužazdil.

Na druhý deň bol súd. Odsúdil ho obecný výbor na stratu richtárskeho úradu cigánskeho. Výbor hned a za čerstva menoval do cigánskeho tábora nového richtára. Tak Rigoš dorichtáril.

Za trest obecný hajtmam a hľasníci (hrobári) previedli zviazaného Rigoša dva razy hore-dolu „mestom“, aby sa hanbil a verejnosť videla, kto bol vezírom kmínskej bandy lapikurkárov na Brezovej. Okrem toho richtár od-súdil R

SLOVENČINA V NOVÝCH ŠKOLÁCH

Ako sme už písali v augustovom čísle Života, tento rok sa v piatich nových školách na Orave — v Jablonke-Matonogoch, Harkabuze, Oravke, Hornej Zubriec (č. 1) a Chyžnom — prihlásili žiaci na vyučovanie slovenčiny. Štyri z nich, kde sa toto vyučovanie začalo, sme koncom septembra navštívili. Tu sú niektoré poznatky.

JABLONKA — MATONOGLI

Slovenský jazyk sa v tejto škole začalo vyučovať od 1. septembra t.r. Učí sa ho celkovo 16 žiakov z 2. až 4. triedy — všetci v jednej skupine. Učiteľom slovenčiny je kr. Augustín Andrašák, ktorý nám o.i. povedal, že tento počet sa v budúcnosti akíste zväčší. Žiaci totiž prejavujú veľký záujem o nový predmet a zatiaľ vzorne navštievujú hodiny slovenského jazyka.

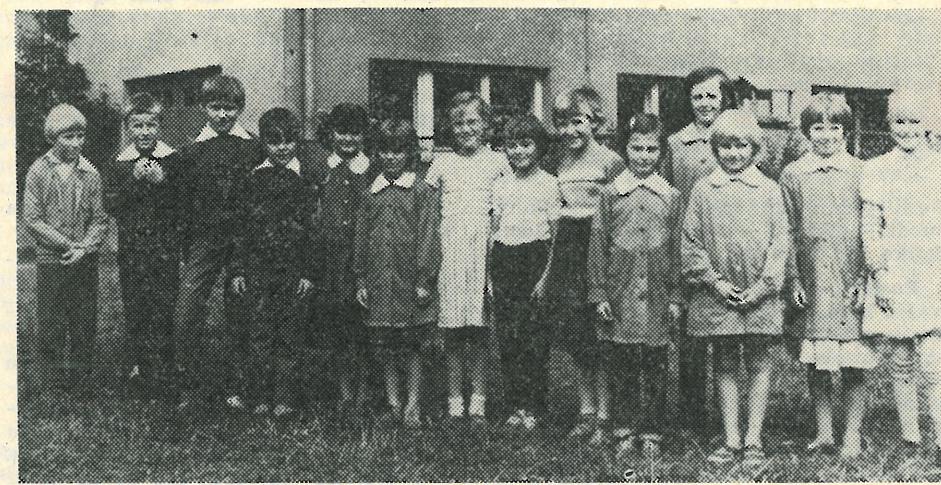
Hoci od začiatia školského roku uplynul skoro mesiac, škola až neskôr dostala objednané učebnice. Chybajú taktiež učebné pomôcky — pravopisné

tabule, platne, diapositívy a pod. Zatiaľ prichádza len Slniečko (14 kusov), ktoré je pomocné vo vyučovaní. Žišlo by sa nutne viac detskej literatúry, lebo v dispozícii školy je len neveľké množstvo, ktoré naposledy obdržali z ÚV KSČaS.

„Učebnice sme objednali po skončení zápisov“ — povedala riaditeľka školy Helena Andrašáková — teda ešte pred prázdninami. Čažko pochopí, preto tak dlho neboli. Napriek fažkostiam sa vyučovanie slovenčiny u nás začalo a myslím, že sa v budúcnosti bude ďalej vyvíjať.“

HARKABUZ

Slovenčinu sa v tunajšej škole začalo vyučovať až v druhej polovici septembra. Hodiny tohto predmetu navštěvuje spolu 15 žiakov. Učia sa v dvoch skupinách (triedy: 2.—4. a 5.—8.) tri hod. týždenne. Učiteľkou slovenčiny je Mária Sikorová, ktorá nebola tento rok na letnom kurze slovenského jazyka

Žiaci navštievujúci hodiny slovenčiny v Jablonke-Matonogoch.

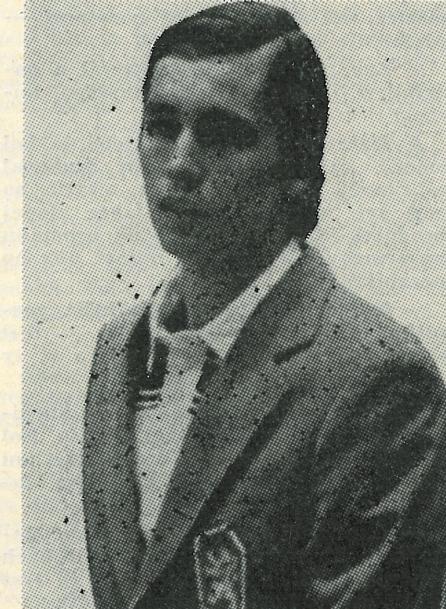
Slovenski žiaci z Harkabuza.

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje vynikajúceho československého tenistu, v súčasnosti jedného z najlepších na svete. Významne prispel k tomu, že v roku 1980 ČSSR vybojovala Davisov pohár. Tento mladý hráč sa skoro v každom turnaji umiestňuje na poprednom mieste. V súťaži Grand Prix je tento rok zatiaľ na druhom mieste. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie.

V Živote č. 9/82 sme uviedli snímku poľského speváka Krzysztofa Krawczyka. Knihy vyžrebovali: Anna Pivarčíková z Kacvina, Katarína Baďuríková zo Svitia, Ján Sarna a Katarína Mlynarcíková z Čiernej Hory, Zuzana Bielaková z Podsrnia a Helena Stráčková z Nedece.

na Slovensku. Škola si neobjednala učebnice a nie je pripravená na vyučovanie tohto predmetu. Chybajú taktiež akékoľvek učebné pomôcky.

Treba tuná poznamenať, že výuka slovenského jazyka sa koná v sobotu, teda voľný deň. To o.i. spôsobilo, že badateľne klesol počet žiakov, keďže — ako sme písali v Živote č. 8/82 — pred prázdninami sa ich prihlásilo 28. Udržanie takého rozvrhu môže však spôsobiť dokonca zrušenie vyučovania tohto predmetu. Slovenská mládež chce mať predsa taktiež voľné soboty.

Ako povedala riaditeľka školy Zofia Gogoláková, takýto rozvrh hodín boli nútene urobiť pre nedostatok tried v škole a vyučovanie na dve smeny. Tu sa len naskytá otázka, preto je to práve na úkor slovenčiny?

Je pravdou, že vyučovanie v Harkabuze sa uskutočňuje v skutočne fažkých podmienkach. Školská budova, v ktorej sú len tri triedy, je v dezolatnom stave, čo v zime môže vôbec znemožniť vyučovanie. Novú školu iba začali budovať. Preto je nutné zabezpečiť náhradné vyučovacie miestnosti v obci, čo by zároveň dovolilo preniesť hodiny slovenčiny zo soboty na iné dni.

Tažkej situácii školy v Harkabuze mali by venovať zvýšenú pozornosť tak gminný úrad v Rabe Wyżnej, ako aj Kuratórium osvety a výchovy v Nowym Sączi.

HORNÁ ZUBRICA

V základnej škole č. 1 v Hornej Zubriec na vyučovanie slovenského jazyka chodí 24 žiakov, ktorí sú rozdelení do dvoch skupín (triedy 3.—4. a 5.—6.). V prvej skupine vyučuje učiteľka mgr Lídia Mšálová a v druhej skupine učiteľka Władysława Bogaczová, ktorá povedala, že na budúci rok chcela by sa zúčastniť kurzu slovenského jazyka, lebo aj keď absolvovala slovenské lyceum v Jablonke, číti, že po toľkých rokoch má v slovenčine nedostatky.

Začiatky vyučovania slovenčiny v tejto škole neboli práve najlepšie. Totiž škola nemala žiadne učebnice, hoci ich objednala už v júli t.r. Chybajú taktiež akékoľvek učebné pomôcky. Nevhodný bol taktiež rozvrh hodín, ktorý však koncom októbra zmениl. Čítanky obdržali taktiež v októbri. Nemajú však doposiaľ žiadne gramatiky. Ale ako vravia učiteľky, žiaci sú veľmi ochotní a účast na hodinách slovenčiny je skoro stopercentná. Učiteľky majú zatiaľ iba jeden exemplár učebného programu, ale pre školy so slovenským vyučovacím jazykom, ktorý predsa nie je aktuálny.

Riaditeľ školy Bolesław Bogacz hovorí, že by bolo dobre zorganizovať pre týchto žiakov zájazd na Slovensko. Bola by to pre nich odmena, zasa u ostatných by to určite vzbudilo väčší záujem o vyučovanie tohto predmetu.

Učiteľka Władysława Bogaczová so svojimi žiacimi v Hornej Zubriec.

Ná hodine slovenčiny v Oravke.

ORAVKA

V základnej škole v Oravke sa slovenčinu učí 7 žiakov a vlastne žiačok zo 7. triedy. Vyučovanie sa uskutočňuje v pondelok na 7. a 8. hodine a v piatok na 7. hod. Slovenčinu vyučuje učiteľka Emilia Joniakova, ktorá v tomto roku absolvovala prázdninový kurz slovenského jazyka na Slovensku. Zatiaľ nedostala žiadnený program a tak učí podľa vlastného užitia. Škola obdržala učebnice pre vyučovanie slovenského jazyka, keďže ich objednala ešte v máji t.r. Chybajú však učebné pomôcky. Žiačky veľmi očotne navštievujú hodiny slovenčiny a majú z nich radosť.

Riaditeľom tejto základnej školy, ktorú navštěvuje celkovo 132 žiakov, je Jerzy Zelazowski. Povedal nám, že najtažšie boli začiatky, teraz však dúfa, že v budúcom rokoch slovenčina vzbudí väčší záujem u žiakov a ziska si už trvalé miesto v školskom rozvrhu. Vedenie školy, ktoré je zdopovedné za organizovanie toho vyučovania, sa snaží pre vytvoriť priaznivé podmienky.

pre vychovaného a humánneho človeka prirodzené. Nikdy však nie je správne stavať sa do cesty synovskej a materinskej lásky. Netreba kritizovať svokrovcov, treba byť hrdý na to, že tvój muž buď žena je dobrým synom bud' dcérou. Ak človek nemá rád vlastných rodičov, nebýva dobrý ani v novej rodine.

Správne vzájomné vzťahy s rodičmi sú možné, ak si obe strany vychádzajú v ústrety, neurážajú sa, nedopúšťajú sa hrubostí, ovládajú sa. Sťažovanie sa vlastným rodičom na vzťahy v rodine skrýva v sebe komplikácie, lebo príbuzní nie sú vždy objektívni, prudko prežívajú bežné konflikty a prekážajú mladým, aby sa pomerili. Čím dlhšie sa mladá žena obracia so všetkým na matku, tým dlhšie zostáva dieťatom a nie dospelou ženou, ktorá vie samostatne riešiť zložité problémy osobného života.

TEDA DORA

ON A ONA

F.R. Dosť častým javom sú roztržky medzi mladomanželmi a rodičmi. Čo je ich príčinou a ako tomu predchádzať?

Pomerne často prejavuje svokra žiarlivosť voči neveste alebo zaťovi. Pre rodičov je príznačné, že pokladajú svoje „dieťa“ za najlepšie, že jeho alebo jej lásky nie je nikto hodný. V úsilí pomôcť rodičia neraz škodia, znemožňujú mladým pomeriť sa. Ak mladí žijú od prvého dňa s rodičmi, je dobré vopred sa dohodnúť o hlavných problémoch spoločných vzťahov.

Rodičia neraz radia, ako si mladí majú zorganizovať život, kym mladí majú na to vlastný názor a netreba im ho násilne vyvraciť.

Prejavovať rodičom starostlivosť, navštěvovali ich, dávat im darčeky, je

Miloš Krno

OKTÓBROVÁ REVOLÚCIA

(ÚRYVOK)

Ked' zemeguľa krvácala
z posledných rozjatrených rán,
duneli moria, zatriasli sa bralá,
pukali zámky cárskych brán.

Vyrástol človek z miliónov
a milióny išli s ním
do boja proti čiernej moci trónov
a proti pánom ukrutným.

Tak ako sopka horí lávou,
tak kypel v srdeciach ľudu hnev.
Šiel človek z miliónov so zástavou
a v boji ozýval sa spev:

„Len hor sa, vydedenci zeme,
len hor sa, hladom mučení,
rodí sa nové pokolenie,
starý svet hynie v plameni...“

Jan Neruda Podzimní

Podzim je zde a krátký den,
svet jak by k spaní byl odstrojen.
Již širý kraj zhnědnul a hory jsou
jak holé zdě,
a vzpomenuv jara nevíš víc,
nač bylo zde.

Zkouším si myslit jaro zpět —
těžký je myšlenek let!
Kdo uhod by němém o tom lese,
že zpěvem zněl,
kdo o nahém keři trnovém,
že růže měl?

Zimavá třesoucí se zář
pobíhá přes země ztichlou tvář.
Já sleduju zrakem ty záchravy
a dýchám chlad,
a duši mou chvěje otázka:
Byl jsem já mlád?

Kresba: K. Iwanicka

slovník života

POLSKY SLOVENSKY ČESKY

93

Predponu z- píšeme a vyslovujeme:

1) pred samohláskami a, e, i, o, u: zaktivizovať, zalarmovať, zelektrizovať, zisťovať, zísť sa, zoblenený, zorať, zotročenie, zúčastniť sa, zuhoľnatený, zúrodní, zúplna.

2) pred znelými spoluhláskami d, ď, l, ľ, n, ň — b, g, h, m, r, j, v: zbudovať, zbierať, zblízka, zdokonalí, združenie, zdáleka, zhodnotiť, zhovorčívý, zhlboka, zhrabať, zhromaždenie, zhora, zjednotiť, zlatina, zláhka, zmiešať, zlieváreň, znižiť, zloženka, zniekade, zrátať, zmes, zrána, zriadiť, zmlievaný, zrazu, zvárať, zmluva, zvečera, zvázať, zrážka, zvrchu, zvierat, zvislý, zvysoka.

V písaní rozlišujeme smeru (pracovná) od zmeny počasia. Ale píšeme a vyslovujeme zjazd (strany, mládež, na lyžiach), zväz, zväzok, zväzák. Taktiež je zbor, zborovna, zborník, ale sloh, sloha, svah, smer, svitok, nesmierny.

kontusz	kontuš	kontuš
kontuszówka	kontušovka	kontušovka
kontu-	otras,	otres,
zja	zranenie	zranení
konty-	kontinent,	konti-
nent	pevnina	nent
kontynen-	kontinen-	kontinentá-
talny	tálny	lní
kontyngent	kontingent	kontingent
kontynuacja	pokračovanie	pokračování
kontynuować	pokračovať	pokračovať
konwalia	konvalinka	konvalinka
konwe-	spoločenská	spoločenská

nans	zvyklosť
konwen-	konvencia,
cja	dohoda
konwencjo-	všeobecne
nalny	užívaný
konwencyjny	konvenčný
konwent	konvent
konwersacia	konverzácia
konver-	konverzia,
sja	obrátenie
konwojent	závozník
kon-	konvoj, ozbrojený sprivedod
wój	kŕč
konwulsja	kŕčovitý
konwulsyjny	kôň
kon	tažný
kon pocią-	kôň
gowy	jazdecký
kon	konská
wierzchowy	sila
kon	konský
mechaniczny	koncový,
koński	konečný
końcowy	koncovka
końcówka	špicatý
kończasty	končit
kończyć	končatina
kończyna	spolupráca
kooperacja	kooptácia
koordynacja	koordinácia
kopa	kopa

ĽUDIA ROKY UDALOSTI

NOVEMBER – LISTOPAD

7.XI.1917. Pamätným výstrelom z krížnika Aurora a útokom na Zimný palác v Petrohrade sa začalo pred 65 rokmi významné povstanie ruskej robotníckej triedy proti buržoáznej vláde. Pripravené a vedené stranou bolševíkov na čele s V.I. Leninom bolo kulminačným a rozhodujúcim aktom Veľkej októbrevej socialistickej revolúcie, ktorá odovzdaním moci robotníkom a rolníkom vytvorila prvý socialistický štát — Sovietsky zväz a vytvárala perspektívny socialistického spoločenského rozvoja v súčasných dejinách sveta. Otvorila novú cestu spoločenského rozvoja stovkám miliónov ľudí, ktorí dnes žijú v socialistickom zriadení, medzi nimi národom krajín socialistického spoločenstva.

7.XI.1917. Tento deň o 10.40 večer sa začal v Smolnom v Petrohrade II. všeruský zjazd soviétov. Pri jeho otvorení bolo prítomných 649 delegátov zastúpujúcich 402 soviety z celej krajiny. Na zjazde bolo prítomných 390 bolševíkov, 160 sociálnych revolucionárov (eserov), 72 sociálnych demokratov — menševikov, 14 sociálnych demokratov — internacionalistov, 6 zjednotených sociálnych demokratov a 7 ukrajinských socialistov. Zjazd schválil Leninov návrh prevolania robotníkom a rolníkom o prevzatí všetkej moci v štáte sovietskej. Dňa 8. novembra boli na základe Leninových referátov schválené dva historické dekréty — Dekrét o pôde, ktorý zruší bez výkupovania veľkostárske majetky a Dokrét o mieri, ktorý bol najdôležitejším programovým dokumentom novej sovietskej moci v oblasti zahraničnej politiky. Obsahoval návrh okamžitého zastavenia prvej svetovej vojny, trvajúcej už štvrtý rok a proklamoval nové zásady mierovej medzinárodnej politiky a mierovej koexistencie, uznania úplnej rovnoprávnosti všetkých národov, rešpektovania ich národnnej a štátnej nezávislosti a nezasahovania do vnútorných záležitostí iných národov, uznal právo podmanených národov na oslobodzovací boj, zdôraznil jeho spravidlivý charakter a odsúdil hanebný koloniálny systém.

9. novembra II. všeruský zjazd soviétov zvolil 101-členný Všeruský ústredný výbor soviétov robotníckych, rolníckych a vojenských zástupcov. Bolo v ňom 62 bolševíkov, 29 ľavých eserov, 6 sociálnych demokratov — internacionalistov, 3 ukrajinských socialistov a 1 eser-maximalista. Zjazd ustanovil prvý sovietsku vládu — Radu ľudových komisárov — na čele s V.I. Leninom.

1.XI.1822. V Hornej Mičinej (okr. Ban. Bystrica) narodil sa August Horislav Krémery, slovenský spisovateľ, hudobník, publicista a ľudovýchovný pracovník. (um. 9.III.1891 v Badine).

1.XI.1862. V Prahe bolo založené Náprstkové diadlo.

3.XI.1912. V Moravskom Lieskovom (okr. Trenčín) umrel Jozef Hollý, významný slovenský dramatik, ktorého tvorba sa stala trvalou súčasťou repertoárov ochotníckych kružkov a udomácnila sa na slovenských profesionálnych scénach.

3.XI.1927. V Prahe umrel Karel Matěj Čapek-Chod, český realistický spisovateľ, autor mnohých poviedok a psychologických, humoristických a satirických povestí zo života ľudí v mestách, mestianskych vrstiev a proletariátu.

5.XI.1882. V Prahe na Žitine prvý raz bola predvedená Smetanova Má vlast.

7.XI.1867. Vo Varšave sa narodila Mária Skłodowska-Curieová, vynikajúca poľská fyzička a chemička, objaviteľka prvku rádium, nositeľka Nobelovej ceny za fyziku a chémiu. (um. 4.VII.1934 v Sancellemoz vo Francúzsku).

7.XI.1918. V Lubline vznikla Dočasné ľudová vláda Poľskej republiky s ministerským predsedom Ignacym Daszyńskym, ktorú vytvorila poľská rada bojujúca za nezávislosť.

11.XI.1712. V Čarnom Dunajci sa narodil Hugoš Gavlovič, významný slovenský básnik 18. storočia. (um. 4.VI.1787).

11.XI.1918. Posledný deň prvej svetovej vojny. Vojaci Poľskej vojenskej organizácie pôsobiacej v konspirácii, robotníci a študenti odzbrojili nemeckú vojenskú posádku vo Varšave a oslobodili mesto. Ten istý deň Regenčná rada, ktorá vládla vo Varšave pod kontrolou okupanta, odovzdala moc J. Piłsudskému, podriadila sa mu aj vláda I. Daszyńskiego. Deň oslobodenia Varšavy sa stal státnym sviatkom nezávislého Poľska.

13.XI.1957. V Prahe umrel Antonín Zápotocký, významný činiteľ československého robotníckeho hnutia, bojovník proti fašizmu, prezident Československej republiky v rokoch 1953—57. (nar. 19.XII. 1884 v Zákolanoch pri Kladne).

18.XI.1852. V Miroticiach sa narodil Mikoláš Aleš, vynikajúci český maliar. (um. 10.VII.1913 v Prahe).

28.XI.1942. Vo Varšave zahynul Marceli Nowotko, významný činiteľ SDKPiL, KSP, prvý tajomník ÚV PRS. (nar. 8.VIII.1893 vo Varšave).

28.XI.1907. V Krakove umrel Stanisław Wyspiański, významný poľský dramatik, básnik, maliar, najvýznamnejší predstaviteľ Mladého Poľska (nar. 15.I.1869 v Krakove).

O školstve diskutuje učiteľ Ján Halač z Jablonky.

Z PORADY O KSČaS a ZI

V nedeľu 24. októbra sa v Malej Lipnici konala tradičná porada dopisovateľov a spolupracovníkov Života, ako aj aktívnu Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. Zúčastnili sa jej početní krajania zo všetkých miestnych skupín z Orava a Spiša.

Prvoročadou záležitosťou tejto pracovnej porady, ktorú viedol predseda ÚV a šéfredaktor Života kr. Adam Chalupec, bola ďalšia propagácia časopisu, teda najmä zabezpečenie predplatného na budúci rok. Je to úloha, ktorú plní v podstate aktív miestnych skupín a v ojedinelých prípadoch doručovatelia. A tak ako vždy, ani tentoraz nesklamali. Vo väčšine miestnych skupín sa podujali získať aspoň toľko predplatiteľov ako v predošlých rokoch, hoci dnes v súvislosti s rastom výrobných nákladov je Život — podobne ako celá tlač v Poľsku — drahší než doteraz. Za ich obetavosť a nezistnú prácu na tomto poli patri im uznanie a srdcťná vďaka.

V diskusii o rozšírení čítateľskej základne padlo hodne milých slov na adresu redakcie, ktorá sa snaží vystihnúť všetky problémy našej Spoločnosti a predstaviť na stránkach časopisu všetko to, čím žijú naši krajania. Teda dobre splňa svoje poslanie.

Hovoriac o Živote nemožno opomenúť dôležitú úlohu, akú spĺňajú dopisovači nášho krajanského časopisu.

Najaktívnejší z nich sú katalo-
rok odmeňovani v súťaži o Zlaté poháry.
Tento rok ceny získali: Jozef Gronski
Nedece, Viktória Smrečáková z Malej L-
nice, Jozef Mirga z Novej Belej, Ján Ľač
z Jablonky, Zenon Jersák zo Želiezovíc,
Severín Vaksmanský z Tribša. Popri tých
ktorí nám pišu, sú však aj dopisovali
ktorí túto svoju povinnosť zanedbávajú.

Veľa miesta venovalo účastníci problematike 35. výročia KSCaS. Obomili sa s doterajším priebehom osláv programom jubilejných podujatí do konca roka, ktorý zahrnuje o. i. slávnostné nársne zasadnutie ÚV za účasti polných hostí z ČSSR, prehľadky súborov divadelných krúžkov a pod.

Podrobne sa zaoberali taktiež slovenským školstvom na Spiši a Orave, jadrili plný súhlas s analýzou a návrhmi KSCaS týkajúcimi sa súčasného situovania slovenčiny na základných školách, ktoré boli poslané školským odborom podľa porade. Výsledky tejto analýzy je známe, boli uverejnené v auguste 1968 čísle Života. V diskusných príspievkoch prejavovala starostlivosť a zároveň pokojenie kritickým stavom výuky terinskej reči, že úrovňou, podmienkami a inými nedostatkami v mnohých škôch čoho výsledkom bol o.i. veľký pokles tu žiacov. V poslednom období — štavovali krajania — možno však zameňať badateľný rast záujmu o vyučovanie slovenčiny, čo sa prejavilo mnohými prihláškami žiacov v ôsmich nových školách. V súvislosti s tým dôrazne žižkávali zabezpečenie vysokej úrovne výuky venčiny po materiálnej i jazykovej strane, ke zdôrazňujúcim zároveň, že v sade, ktoré prihlásení kandidáti, sa výuka musí podmienenečne začať, teda aj o.i. Triti Lapšanke.

Aktív KSČS s uspokojením prijal v u o tom, že sa začalo realizovať járske otázky a niektorí krajaní slušníci protifašistického odboja boli jati do ZBoWiD-u. Kladne možno hliat aj plnenie otázky dvojjazyčných sov na obchodoch a gastronomických jektoch, ktoré majú byť vyvesené do ca t.r. V tomto kontexte krajania podotýkali nutnosť dôslednej reálnej vojvodskými kultúrnymi orgánmi vše problémov v oblasti kultúry, s ktorou sa borí naša Spoločnosť.

Účastníci porady si vypočuli spredsedu ÚV o realizácii programu s práce KSČaS s Maticou slovenskou ČÚZ-om v tomto roku a pláne na 1983 a oboznámili sa s problematikou túrnej výmeny s Dolnokubínskym som. V diskusii zdôrazňovali veľkú moc, ktorú pokytuje našej Spoločnosti Matica slovenská a poukazovali na buď ďalšieho rozširovania a obohaten

Porady sa zúčastnili zástupcovia rôznych pokolení krajanov. Dole sprava zaslúžený aktivisti Anton Špyrka z Prívarovky, Andrej Fula z Chyžného, Jozef Bonk z Podhradia a Ján Čapek z Chyžného. Hore správa mládež — Mária Pierogová a Anna Pilchová z Jablonky a Marián Pytel a Eduard Hosaniak z Podškla.

**stáva sa
aj takto...**

BJÖRN BORG bol tento rok menej úspešný na tenisových kurtoch, ale zato sa vyznamenal ako... cukrár. Bol to v New Yorku, kde Borgov priateľ, George Martin, je majiteľom elegantnej reštaurácie na Manhattane. Práve tam sa mala konať slávnosť pri príležitosti druhého výročia Borgovej svadby s jeho rumunskou manželkou Mariannou. Borg sa rozhadol vlastnoručne upieciť tortu. Priateľ mu dal k dispozícii kuchynu svojej reštaurácie, všetko čo potreboval na upečenie torty, ako aj zásteru a kuchynskú čiapku. Za dve hodiny bola piškotová torta s plnkou, po-

levou a príležitostným nápisom hotová. Borg, v zástere a kuchárskej čiapke, odovzdal tortu nadšenej Marianne. Po večeri Borgovci a ich priatelia išli do najmodnejšej newyorskej diskotéky Xenon, kde oslavovali druhé výročie svadby tenisového páru skoro do rána. Björn Borg, ako vidieť stále zamilovaný do manželky, tancoval iba s ňou... Na snímke: Borg dáva Marianne vlastnou uvaženú tortu.

**ČLOVEK 21
STOROČIA?** Človek sa fyzicky mení: sme vyšší ako naši predkovia spred rokov ale namiesto toho častejšie tratíme vlasy, máme po-kažené zuby, slabší zrak. Tieto zmeny sa znásobili v poslednom storočí. Existujú vedci, ktorí tvrdia že supercivilizovaný človek sa bu- de značne lísi.

od dnešných Ľudí. Švajčiarsky profesor Paul Zuth v svojej knihe Človek nie je náhoda predstavuje portrét Ľudí, ktorí budú bývať na zemi o okolo sto rokov — v 21. storočí. Nie je to — podľa našich dnešných noviniek — príliš pekný portrét. Tak teda podľa predpokladov profesora, človek bude mať značne väčšiu lebku, vypu-

ŽIVOTE

opomenutí
pisovatelia
každý
laté pero.
Gronský z
Malej Lip-
ná, Ján Ha-
Zelova a
opri tých,
isovatelia,
edbávajú,
ci porady
Obozna-
osláv a
do konca
istné ple-
ti pozva-
súborov,

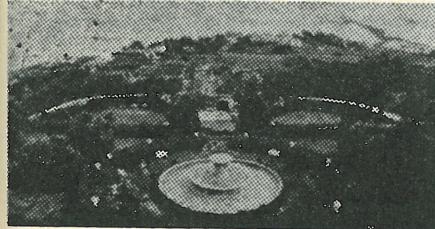
sloven-
ave. Vy-
návra-
eho stavu
ných ško-
ím orgá-
alázy, ako
gustovom
vkoch sa
veň zne-
uky ma-
nienkami
školách,
kles poč-
— kon-
k zazna-
vyučova-
mnohými
ých ško-
e žiadali
uky slo-
ej strán-
k, kde sú
i si bez-
Tribši a

jal sprá-
at odbo-
skí pri-
boli pri-
hodno-
ch nápi-
tých ob-
do kon-
nia však
realizácie
všetkých
ktorými

správu
u spolu-
iskou a
na rok
kou kul-
n okre-
lkú po-
sločnosti
a potre-
icovania

nakupovať čo najlacnejšie. Prednedáv-
nom povedal zvedavému novinárovi:
„Tento rok boli čerešne také drahé, že
sme vôbec nekupovali toto ovocie!“

SOPHIA A DANÉ. Sophia Lorenová a jej manžel Carlo Ponti se budou muset rozloučit se značnou časťou svých bohatých sbírek soch a obrazů. Sophia sbírku — 154 obrazy, několik soch a přes 20 starých ikon — nedávno konfiskoval stát. Bude předána do muzea.

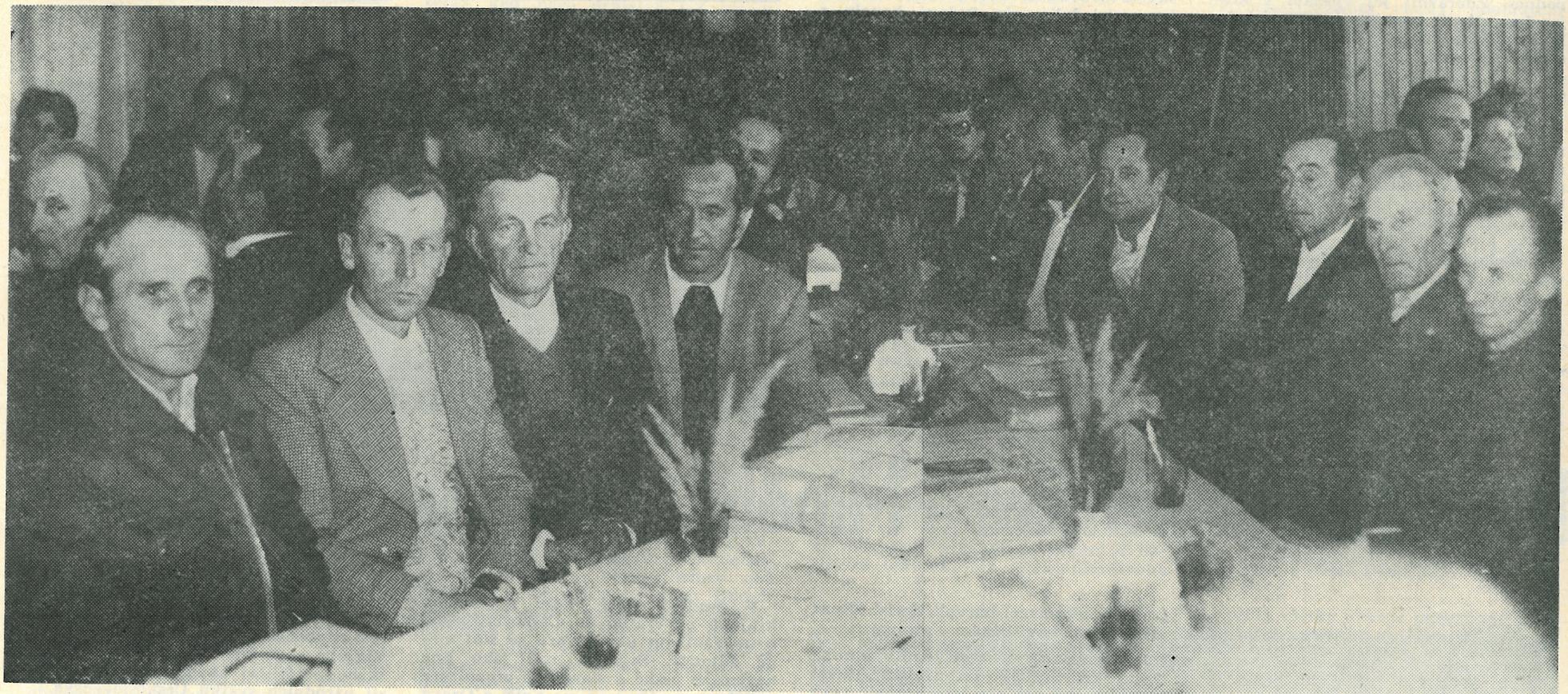
VÍTAME ČLENOV PLÉNUM ÚV KSČS A DOPISOVATEĽOV ŽIVOTA

Text a foto: JÁN ŠPERNOGA

Záber zo zasadacej sály. Zľava spredú: doručovatelia Andrej Vida a Ján Piontek z Nedece, Ján Kubasek a František Šiškovič z Kacviny. Sprava: Ján Petrášek a Andrej Paciga z Krempach, Pavol Huši a Severin Vaksmanský z Tribša, Ludvik Šoltýs z Lapšanky, Jozef Mirga z Novej Belej a Ján Paciga z Fridmana.

Na záver porady sa zhromaždeným predstavil folklórny súbor MS KSČS z Malej Lipnice.

Sophie a jej manžel začali mít potíže s úrady již v roce 1977. Hvězda byla tehdy zadřízena na římském letiště, odkud měla odletět do Paříže. Celníci prohledali její zavazadla, ale zabavili pouze potvrzenky na částky, které herečka vplatila na konta v zahraničních bankách. Finanční úřady podezíraly, že Sophie a její manžel nezákonné převédl na zahraniční konta miliónové částky a vyvezli umělecká díla pod záminkou, že je půjčují na výstavy. Následoval všeobecně známý rozsudek a krátký pobyt filmové hvězdy ve vězení. Sophie Lorenové se však myslila, že tím její potíže skončí. Italské finanční úřady soudují, že herečka i její manžel dluží ještě státu vysoké částky za nezaplacené daně, a rozhodli se zkonfiskovat jejich umělecké sbírky. Nenašli je ve vile v Maríne, ale teprve po dlouhém hledání na půdě domu v Miláně, který patří příbuzným herečina manžela. Protesty Sophie Lorenové nepomohly. Římský soud rozsudek potvrdil. Hodnota sbírek — několik miliónů dolarů — je

prý stejně menší než částka, kterou Sophie dluží daňovému úřadu... Na snímku Sophiina vila v Maríne.

MATKA K PRONAJMUTÍ. Podivný příběh se udál v Anglii. Paní Rita Parkerová, matka 11 dětí, přečetla v novinách, že 33letá Paulina Taylorová, která už ztratila naději, že bude mít děti, hledá ženu, která by pro ni porodila dítě. Otcem měl být manžel paní Taylorové.

Paní Parkerová odpověděla na tu neobvyklou výzvu. „Chtěla jsem pomoci té nešťastné ženě. Sama jsem už porodila jedenáct dětí, chtěla jsem dynatce porodit pro ni,“ řekla později. Rychle se domluvili, že paní Parkerová bude uměle oplodněna. Jako cenu za dítě Tayloroví měli zaplatit paní Parkerové nájemné, které byla dlužna za několik měsíců, a prázdniny pro celou rodinu. Všechno se podařilo a

paní Parkerová otěhotněla. Narodilo se zdravé děvčátko. Ze zcela neočekávané však paní Parkerová odmítla vydat dítě paní Taylorové, ačkoliv už vzala od ní značnou zálohu. Dozvěděla se totiž, že před několika lety paní Taylorová adoptovala malou holčičku, kterou později vrátila do dětského domova. „Taková žena se nehodí k tomu, aby byla matkou,“ prohlásila s rozhořčením „matka k pronajmutí“. Tayloroví se dožadovali, aby jim vrátila zálohu, ale paní Parkerová už peníze dávno utratila. „Ostatně pan Taylor je otcem mého dítěte, měl by mi platit výživné,“ řekla. „Nic od něho nechci, ale dítě nedám.“ Spor má rozhodnout soud...

stává se
i toto...

Kr. Eugen Kott

JUBILEUM KSČaS NA ORAVE

Dolná Zubrica bola v sobotu 25. septembra t.r. dejiskom osláv 35. výročia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, ktoré usporiadali oravský obvod našej organizácie za spoluúčasti dolnozubričkej miestnej skupiny.

O tomto krajanskom jubileu sa už niekoľko dní predtým hovorilo skoro na celej Orave. Vo viacerých obciach pred plagátmi oznamujúcimi toto podujatie bolo vidno postávať hlúčky zvedavcov. Preto nie div, že v deň slávnosti sa do Dolnej Zubricie už skoro populudni začali schádzať nielen krajania, mládež, ale aj mnoho iných záujemcov zo širokého okolia.

Slávnosť otvoril člen predsedníctva ÚV KSČaS a predseda MS v Dolnej Zubrici kr. Eugen Kott, ktorý srdečne privítal zhromaždených krajanov a hostí, medzi nimi prvýho tajomníka Gminného výboru PZRS v Jablonke Józefa Stanka, tajomníka ÚV KSČaS Augustína Andrašáka, vedúcu gminného kultúrneho strediska v Jablonke Annu Palenicovú, člena dychového orchestra Oravanka z Trstenej na čele s Miroslavom D. Rybárom, zástupcov redakcie Života a ďalších.

Slová sa ujal predseda ÚV KSČaS na Orave kr. Alojz Šperlák, ktorý stručne pripomeral obdobie vzniku našej organizácie pred 35 rokmi, jej organizátorov a predstavil najdôležitejšie smery pôsobnosti a dosiahnuté výsledky Spoločnosti od prvých rokov až podnes. Zdôraznil jej význam v krajanskom živote, v rozvoji ochotníckeho hnutia a kultúrnym dianím na Orave a súčasne poukázal na úspešnú spoluprácu KSČaS s Maticou slovenskou a so susedným Dolnokubinským okresom.

Prehovoril aj tajomník GV PZRS v Jablonke Józef Stanek, ktorý srdečne blažoželal našej Spoločnosti k peknému jubileu, zdôraznil jej prínos k rozvoju kultúrneho života na Orave a k upevneniu bratských zväzkov, priateľstva a spolupráce medzi národmi Poľska a Československa.

Nasledovala kultúrna časť slávnosti, v ktorej hlavné slovo patrilo ochotníkom. Ako prvý vystúpil folklórny súbor MS KSČaS z Malej Lipnice pod vedením kr. Viktória Smrečákovej. V jeho predvedení sme počuli kyticu zvyčajných slovenských a oravských piesní. Spev bol tak pôsobivý, že nakoniec sála podchytila refrén a spievala spolu so súborom. Potom na javisku zaznela

hudba — začala sa prehliadka ľudových kapiel, v ktorej sa zhromaždeným predstavili muzikanti MS KSČaS z Harkabuza, Malej Lipnice a samozrejme, chýrni Vengrínovci z MS v Pravarovke. Hrali pekne, živo, temperamentne — polky, valčíky, čardáše a hodne starých oravských melódii, ktoré si dnes už málokto pamäta.

Mohutným akordom bolo na záver vystúpenie známennej dychovky Oravanka, pôsobiacej pri Mestskom kultúrnom a osvetovom stredisku v Trstenej. Tento 20-členný hudobný kolektív, v ktorom učinkujú ľudia rôznych povolaní — robotníci, technici, učitelia, inžinieri a pod., vznikol v r. 1960 a dosiahol doteraz rad úspechov na okresných a krajských súťažiach. O.i. v r. 1972 na československej súťaži požiarovcov zborov v Košiciach dychovka obsadila I. miesto a umelecky prednes.

Medzičím sa už zvečeroilo a tak po skončení vystúpenia sa zhromaždení pohrali na lúku za kultúrny dom k jubilejnej vatre, ktorú zapálili tajomník GV PZRS Józef Stanek a predseda MS Eugen Kott. Do nočného ticha sa opäť roziahli spevy. Spievali všetci, starší a mladší, slovenské, poľské a oravské pesničky, krajania besedovali, spominali... Nikto sa nerozchádzal, všetci družne vytrvali, kým vatra dohorela.

Večer sa v kultúrnom dome začala ľudová veselica. Do tanca vyhrala skvelá Oravanka z Trstenej, ktorú zavše vystriedali naše ľudové kapely z Pravarovky a Harkabuza. Zhromaždení sa pekne zabávali do 2. hod. v noci v príjemnom, kultúrnom ovzduší. Nepochybujem, že každému zostanú milé spomienky na toto pekné podujatie.

Hodno zdôrazniť, že organizátori slávnosti sa dobre zhodili svojej úlohe, aj keď prípravy si vyžadovali hodné práce. Popri predsedovi OV Alojzovi Šperlákovi a inštruktorovi ÚV Eugenovi Mišincovi sa na týchto prácach podielali títo krajania z Dolnej Zubricie: Eugen Kott, Vendelin Vengrín, Vendelin a Czeslav Bosákovci, Ján Baláž, Emília, Marta a František Májovci, Irena Grobarčíková, Mária a Stanislava Kulaviakové, Ján Hola, ako aj inštruktor Karol Paniak z Jablonky. Všetkým patrí za ich obetavosť uznanie a vdaka.

Text a snímky: JÁN ŠPERNOGA

Vyhráva dychový Orchester Oravanka z Trstenej

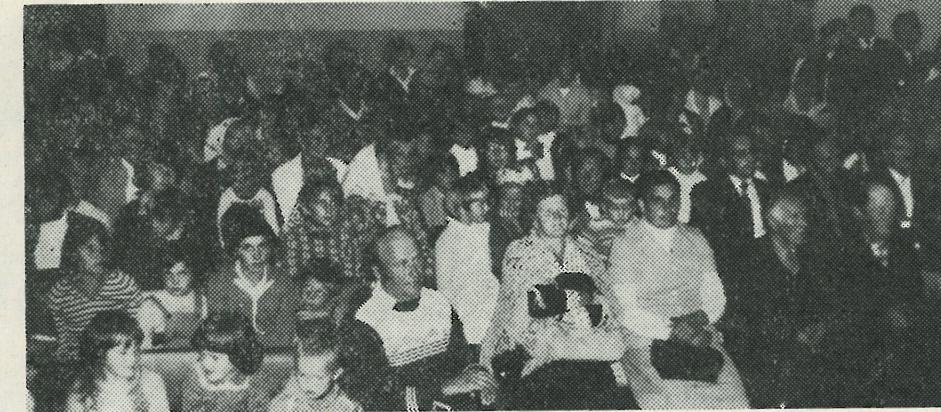

Tajomník GV PZRS v Jablonke J. Stanek (pri prejave), vedúci Oravinky E. Jarolín a tajomník ÚV KSČaS A. Andrašák.

Kapela Vengrínovcov z MS v Pravarovke.

Pohľad na sál kultúrneho domu v Dolnej Zubrici.

K 35. VÝROČÍ KSČaS

Reflexe - Mínění - Návrhy - Pozdravy

VLADIMÍR HESS
Lublin

člen ÚV KSČaS, výtvarný umělec

Dějiny našeho krajanského života v bratrském Poľsku po druhé světové válce byly nejednou popsány v našem krajanském časopise Život. Mimo to si je vždy při příležitosti každého jubilea, při každém našem krajanském sjezdu připomínáme: jak se začínal nás krajanský život v Poľsku, jakými procházel etapami rozvoje a na čem jsme dnes. Nuže, tato vzpomínka patří minulosti, ale také další budoucnosti Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Poľsku, jež leží v rukou naši české a slovenské mládeže.

Vzpomínka patří tedy oněm dobám velkých nadějí několika měsíců poté, když byl Rudou armádou osvobozen Chelm a Lublin 22. července roku 1944 a proklamována Polská lidová republika, když se lublinští krajané Čechoslováci — starousedlíci v Lublině usněli na tom, volíce svůj první výbor, že založí krajanský spolek, jenž by reprezentoval naši nevelkou menšinu. Lublin byl v té době prozatímně hlavním městem Poľska. Tuto první kra-

janskou organizaci nazvali krajané Svatý Čechoslovák v Poľsku.

Je zajímavé, že mezi těmito lublinskými krajanými — starousedlíky, kteří Svatý povolali k působnosti, byli také nedávní vězňové koncentračního tábora smrti Majdanek u Lublina, Čechoslováci, zavlečení sem z území Čech a Slovenska.

Hlavním cílem tehdejšího Svatého zařazeného na osvobozeném území bylo především to, aby se ti všichni Češi a Slováci, mnohdy krutě postříleni válkou, kteří v tu dobu do Lublina přibyli, měli o koho oprít, aby jim Svatý mohl poskytnout mravní i materiální pomoc.

Ač ještě zuřila válka nad Vislou, vojenské velitelství Rudé armády a Polské armády a také nově se tvorící úřady toho předsevzetí podporovaly; schválily Svatý i jeho stanovy. Členů rychle přibývalo. Svatý prošlo v oných dobách několik set Čechoslováků, většinou čekajících na osvobození Československa, na návrat do staré vlasti, buď jako repatrianti, nebo jako reemigranti z Volyně.

Svatý vydával svým členům dvojjazyčné legitimace s fotografiemi, orazítované kulatým razitkem Svatého a s pečetí vojenského velitele Lublina, s razitkem ruským.

To znamenalo v tu dobu hodně ako záruka a doporučení úřadům. Tato legitimace byla později také doporučena československým repatriačním úřadům, působícím v Katovicích a ve Wroclawiu.

V pozdější době, když se mnoho krajanů už vrátilo do Československa, tento základní úkol Svatého se stal méně důležitý. Svatý se stal jako jiné krajanské české a slovenské organizace v Zelově, ve Varšavě, na Spiši a Orave především domovem krajanské kultury v Poľsku. V letech 1948 a 1949 se v souvislosti se ztrátou jeho celostátního významu dokonce uvažovalo o jeho přejmenování, k čemuž však nedošlo.

Svatý spolupracoval s Československým ustavem zahraničním, jehož velké mravní podpory, pomoci v knihách a časopisech a ve všem, čím se ČÚZ podílel na působnosti českých a slovenských krajanských organizací, si hluboce vážil.

Krajany Hess
Bydlisko Lublin a Lubelsko-české
bylo vybráno na
**KRAJSKÝ SJEZD
ČESKOSLOVENSKÉ SPOLEČNOSTI
KULTURNĚ-SOCIALNÍ**
který se bude konat dne 20. října 1958 r. v 10 hod.
v Krajském národním výboru v Lublinu, ul. 23. října čís. 4.
v Konferenčním sálu (přízemí)
Pořad:
— Zahájení
— Poslov
— Brusky
— Volby Krajského výboru a Revizní Komise
— Uzávěrké vystoupení
FRIERAVNY VYBOR

Svatý nadále působil dost aktivně v Lublině ve spolupráci s polskými kulturními organizacemi, se školstvím a dokonce i s Univerzitou Marie Curie-Skłodowské v Lublině. Byly zde

pořádány kurzy češtiny, krásné výstavy pod patronátem kulturního ataše československého vývyslanectví ve Varšavě a v rámci československo-poľského přátelství akademie u příležitosti národních svátků Československa.

Stejně si počítaly i jiné krajanské skupiny, každá z nich až do sjednocení zvlášť. Sjednocení všech krajanských skupin v bratrském Poľsku se ujali krajané z varšavské skupiny. Tak vznikla naše živá, stálé se rozvíjející krajanská organizace — Kulturní společnost Čechů a Slováků v Poľsku.

Sídlem ústředního výboru Společnosti byla původně Varšava. Později se ústřední výbor přestěhoval do Krakova, blíže početně nejsilnějším slovenským krajanským skupinám.

Polský stát má pro naši krajanský život v bratrském Poľsku hluboké pochopení a poskytuje podporu naší krajanské kultuře. Ani my nezapomínáme, s čím jsme začínali a co máme dnes. Vzpomínáme na překrásné sjezdy v Zelově a v Krakově, na ukázky naší národní krásy a kultury a pevně věříme, že každé ochabnutí, každou krizi i my rychle překonáme, přispívajíce naší druhé vlasti, bratrskému Poľsku, svou prací a věrností.

Spolčáme se na naši skvělou mládež, která ví, co je to láska k rodnému jazyku, k tradicím a kultuře naší národní menšiny v Poľsku. I naše Společnost v Lublině se proto jistě znovu oživí a začne se rozvíjet, jako tomu bylo v minulosti, kdy jsme byli materiálne velmi chudobní.

NOVÉ VÝBORY MS KSČaS V PODŠKLI

Dňa 27.06.1982 sa v Podškli konala výročná volebná schôdza MS KSČaS, na ktorej krajania zvolili nový výbor: Marian Pyle — predseda, č. 107 Eduard Hosaniak — podpredseda, č. 105 Viktor Jagodka — tajomník, č. 99 Eugen Vaclaviak — člen, č. 46

REVÍZNA KOMISIA:

František Zapotočný — predseda, č. 134 Vladislav Jendrašák — člen, č. 138

V PEKELNÍKU

Dňa 1.08.1982 na volebnej schôdzi MS KSČaS v Pekelníku si krajania zvolili nový výbor MS:

Jozef Ščerba — predseda, č. 197 Jozef Smiech — podpredseda, č. 185 Ján Švientek — tajomník, č. 29 Jozef Rychlik — člen, č. 155 Anton Žondlak — člen, č. 69

REVÍZNA KOMISIA:

Anna Mašáková — predsedkyňa, č. 78 Jozef Pastorek — člen, č. 198

Novozvoleným výborom v Podškli a Pekelníku srdcne gratuluje a želáme im mnoho úspechov v krajanskej práci.

REDAKCIA

JABLONKA

Tento rok sme po prvýkrát v našej Osemročnej základnej škole so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke oslavili Deň učiteľov. Po prvýkrát preto, že doteraz naša škola usporadúvala tieto oslavu spolu s lýceom. Tento krát však žiaci ôsmej triedy samostatne pripravili program a spoločne posedenie.

Program zahrňoval: recitáciu básne Učiteľ od Pavla Országha-Hviezdoslava, zábavnú scénku Eudia ďakujú učiteľom, program o Komisií národnej edukácie, prvom ministerstve školstva v Poľsku a na záver pieseň Naša škola milá.

Na spoločnom posedení sme spievali poľské a slovenské ľudové piesne.

O to, že program bol mimoriadne vydarený, sa predovšetkým zaslúžili títo žiaci ôsmej triedy: Andrej Jablonský, Mária Machajová, Andrej Modlák, Augustín Pierog, Vladislav Pilch, Bohuslav Sonček, Stanislav Stachulák, Margita Šperláková a Alojz Zgama.

Dňa 12. októbra 1982 naša Osemročná základná škola so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke oslavila 39. výročie vzniku Poľskej ľudovej armády. Slávnosť zorganizovalo riaditeľstvo školy, pripravili a predvedli ju žiaci siedmej a ôsmej triedy. Program obsahoval oficiálnu a kultúrnu časť. V oficiálnej časti po zahájení a privítaní nasledoval referát Z dejín Poľskej ľudovej armády, ktorý pripravili a prednesli žiačky Mária Machajová a Margita Šperláková.

Potom žiaci zaspievali niekoľko vojenských piesni Szumi dokoľa las, Hej chłopcy bagnet na broń, Roszumialy się wierzby plácające. Po nich nasledovala kytica poľských a slovenských piesní a tanec.

Zo VII. triedy vystupovali žiaci: Tadeáš Heteniak, Mária Kozubová, Tadeáš Novák, Mária Slanická, Stanislava Sandriková, Tadeáš Pekarčík, Stanislav Stachulák a Kristína Zgamová. Zasa zo VIII. tr.: Mária Machajová, Margita Šperláková, Alojz Zgama, Bohuslav Sonček, Andrej Modlák, Vladislav Pilch, Andrej Jablonský, Augustín Pierog a Stanislav Stachulák.

JÁN HALAČ

TRIBS

Najväčším nedostatom našej dediny je autobusová doprava do Nového Targu, kam musíme chodiť k odbornému lekárovi, do nemocnice, po lieky, do

úradov, ako aj na nákup prostriedkov pre poľnohospodársku produkciu. Tieto prostriedky, podobne ako súčiastky pre poľnohospodárske stroje, nemožno kúpiť v Tribši. Tak teda prvé spojenie z Nového Targu do Kacvina je cez Czorsztyn. A predsa z Nového Targu do Czorsztyna je až 29 spojení. Do Sromowiec Nižnych cez Czorsztyn je 6 spojení, do Ochotnice Górnnej cez Czorsztyn 4 spojenia, do Grywaldu 4 spojenia. Do Falština cez Dębno a Friedman je 5 spojení, z Nového Targu do Durština až 7 spojení a do Jurgova cez Bialku 10 spojení. Do Nedece cez Czorsztyn je spojenie o 7.35, ale nechápeme, prečo tento autobus nemôže premávať cez Tribš do Kacvina. Boli by sme tiež veľmi radi, keby autobus o 4.15 premával tak tiež cez Tribš.

Do Lapšanky odchádzajú autobusy z Nového Targu cez Czorsztyn o hod. 7.35 a 13.10, potom o 16.00, 18.40 a 20.20. Zdá sa nám, že je to príliš veľa. Sme zvedaví, prečo sa náčelník gminy v Nižných Lapšoch nedohadol s riadiťstvom PKS v Novom Targu, aby autobus premával do Lapšanky cez Tribš. Totiž z Tribša do Nového Targu máme autobus z Kacvina o 6.17 hod., ale iba pre tých, ktorí majú mesačné lístky. Z Čiernej Hory do Nového Targu o 6.54 hod., z Nedece do N. Targu o 9.06 hod. — ten sa obyčajne u nás ani nezastaví. O 9.47 je autobus z Kacvina do Nového Targu, ktorý je obvykle preplnený.

Sú ešte autobusy z Čiernej Hory do Zakopaného o 10.34, 11.24 hod. s prestopovaním v Groni, kde človek fažko niečo zastaví a potom má problém s návratom, lebo autobus z Nového Targu o 15.25 hod. berie iba cestujúcich s mesačnými lístkami. A predsa neskorší autobus do Lapšanky o 16.00 hod. môhol by premávať cez Tribš a nie cez Czorsztyn. Je to dôležité najmä teraz, keď naše družstvo GS má už sídlo v Nižných Lapšoch a nie v Czorsztynie.

Chceli by sme, aby aj autobusy odchádzajúce z Nového Targu o 18.40 a 20.20 premávali cez Tribš.

Druhou veľmi pilnou vecou je, aby naše družstvo GS v Nižných Lapšoch otvorilo kiosk z potravinami na mieste, kde bola rozobraná budova starého obchodu. V strede dediny býva najväčší počet obyvateľov, preto takýto kiosk by tam bol veľmi potrebný.

Boli by sme tiež veľmi radi, ak by u nás, v Tribši otvorili Roľnícky klub, aby sme žili nielen prácou, ale aj malí miesto, kde by sme sa mohli po práci zísť a porozprávať, poradiť sa a pod.

SEVERIN VAKSMANSKÝ

LIPNIČANIA POD ROHÁČMI

V našej gmine Jablonka je veľa súborov, ale sú to predovšetkým detské súbory, ako napr. detský súbor pod vedením A. Haniaczyka, súbor Herodki z Kičor pod vedením Ludwika Mlynarczyka a súbor z Privarovky pod vedením Emila Kawalczyka. V našom súbore, ktorý pôsobí pri miestnej skupine KSČaS v Malej Lipnici, vystupuje dospelá mládež, dievčatá a chlapci.

Tento rok náš súbor vystupoval v dňoch 28.—29. augusta na Podroháčskych folklórnych slávnostach, ktoré boli usporiadane pri príležitosti osláv 60. výročia vzniku ZSSR.

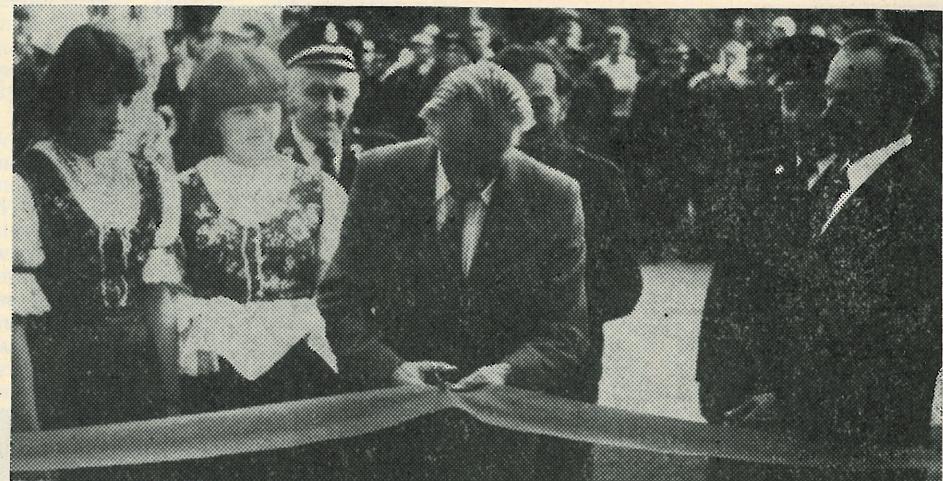
Už po siedmy raz sa Roháče rozvzúčali spevom, hudbou a tancom účinkujúcich na folklórnych slávnostach. Náš súbor veľmi milo prijali Ernest Jarolin, Milena Zabřenská, Olga Klenová, Tomáš Škerda, Vladimír Janiga, Ivan Dubovec a ďalší. Prvý den sme vystupovali v Habovke a na druhý deň v Zuberci.

V sobotu, po vystúpení v Habovke, naša mládež bola na tanečnej zábave — jedná sa bavili v Habovke, iní v Zuberci. Keď sa vrátili do ubytovní, videla som, že všetci boli veľmi spokojní.

Jedným slovom v Zuberci sme sa cítili ako doma. Na spiaťočnej ceste sme si spievali, všetkým bolo veselo a mne s nimi. Nikdy nezabudneme na toto podujatie.

Dievčatá a chlapci z iných obcí, podte za našim príkladom a uvidíte ako žije naša mládež. Schádzka sa v krajanskej klubovni, hrá, spieva, naciňuje. Je jej veselo a s nimi aj nám všetkým. Pripojte sa k nám!

VIKTÓRIA SMREČÁKOVÁ

Symbolickú pásku prestrihli: predseda hasičského zboru František Chalupka, náčelník Gminného úradu v Novom Targu Jan Kasprzycki, tajomník GV PZRS Tadeusz Dłubacz, plk. Józef Strojny a richtár obce Józef Bryja.

POTREBA ZRODILA ČIN

POKRAČOVANIE ZO STR. 16

Od plánov k realizácii návrhu viedla však dlhá cesta. S prípravami začali ešte v roku 1975 a so samotnou výstavbou až v roku 1977. Výstavba objektu hospodárskym systémom však znamenala pre požiarnikov a občanov prispieť vlastnou prácou a aj do značnej miery finančnou pomocou. Nebolo to ľahké, keďže neraz bolo treba dať prednosť spoločenskej práci pred pracou na vlastnom gazdovstve. Jednako dokázali nielen prispieť prácou v hodnote 260 tis. zl., ale aj zozbierali 42 tis. zl. S pomocou prišiel aj miestny urbár, ktorý dal na stavbu pozemok a drevo v hodnote 300 tis. zl. a prispel tak tiež sumou 250 tis. zl. v hotovosti. Ostatné spolu s materiálom dal gminný úrad. Stavebne práce viedol predseda hasičského zboru kr. František Chalupka. Veľký podiel na výstavbe tohto domu, čo sa prízvukovalo aj počas otváracej slávnosti, majú: veliteľ požiarnikov, krajan Andrej Skupin, richtár obce Józef Bryja, Michal Kalaťa a podrichtár Vojtech Vincek.

Vo vybavení domu pomohol aj obuvníčky kombinát z Nového Targu. A tak vďaka angažovanosti požiarnikov, našich krajanov, občanov a vďaka spolupráci miestnych a gminných orgánov vznikol hasičský dom v hodnote 2,5 mln zl., ktorý by Novobefanom mohli závidieť iné obce. Ešte raz sa ukázalo, že v jednotnej činnosti je sila.

Hasičský dom tvorí stará remíza a novootvorená prístavba, v ktorej sa nachádza tanečná sála s príslušenstvom,

miestnosť pre dychovku a veľmi pekná, zariadená v ľudovom slohu — spoločenská sála, ako aj pár menších miestnosti. Táto budova bude plniť úlohu obecného domu, v ktorom sa budú konať všetky miestne podujatia a dokonca aj rodinné slávnosti ako napr. svadby a pod.

Otváracia slávnosť sa konala 17. októbra t.r. presne o 13. hod. Začala sa vztyčením štátnej vlajky, odohraním štátnej hymny a prejavom majora Tadeusza Urbańczyka, predsedu Gminného výboru Hasičských zborov, ktorý viedol oficiálne referát prednesol tajomník požiarnikov kr. Ján Frankovič. Hovoril o histórii, ale aj o dnešku novobefanských požiarnikov a zdôraznil predovšetkým angažovanosť a prácu Novobefanov. Slova sa ujal aj predstaviteľ vojvodských hasičských orgánov plk. Józef Strojny a náčelník Gminného úradu v Novom Targu Jan Kasprzycki, ako aj podpredseda ÚV KSČaS kr. František Kurnát. Vo svojom prejave blažoželal v mene ÚV našej organizácie novobefanským požiarnikom a občanom k otvoreniu hasičského domu a vyslovil presvedčenie, že bude dobre slúžiť všetkým občanom a tak tiež našej organizácii.

Slávnosť sa skončila ľudovou veselicou, na ktorej sa do bieleho rána zabávali nielen občania Novej Belej, ale aj hostia zo susedných obcí.

K želiam pre novobefanských hasičov sa prípája aj naša redakcia a praje im veľa úspechov a čo najmenej požiarov. Hasičom zdar!

Text a foto: DOMINIK SURMA

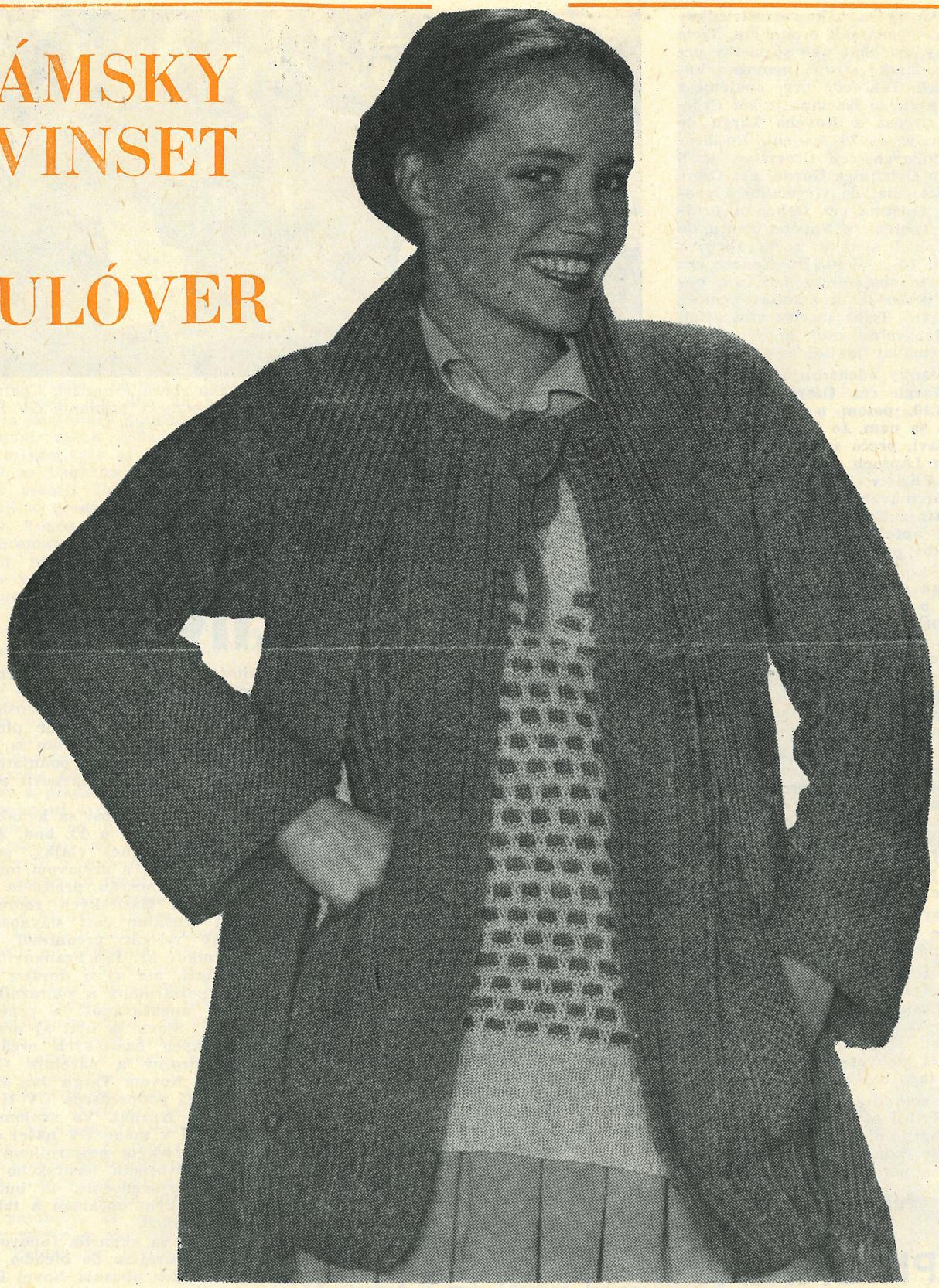
Novobefanskej slávnosti sa zúčastnili v hojnom počte všetky vekové generácie obce.

Pri príležitosti otvorenia hasičského domu vyznamenali najaktívnejších požiarnikov. Strieborné medaily Za zásluhy obdržali — František Chalupka, Andrej Skupin; bronzové medaily — Michal Kalata (na snímke obdržiava z rúk plk. Józefa Strojného) a Ján Miškovič. Čestné vyznamenania Vzorný hasič udeliili — Vojtechchovi Kalatovi, Františkovi Majerčákovovi, Jožefovi Bryjovi, Jánovi Chalupkovi a Jánovi Lukášovi.

DÁMSKY TVINSET a PULÓVER

DÁMSKY TVINSET

Velkost: HO 96/102/108

Spotreba: 600/650/700 olivovo zelenej priadze napr. zn. DENISA, ihlice č. 3 a č. 5,5, vhodný háčik.

VZORY: I. ihlice č. 5,5; 1. r.: kraj. očko, 2 hl., * 1 obr., 4 hl., *; riadok končíme 1 obr., 2 hl., kraj. očko. 2 r.: kraj. očko, 2 obr., 1 ubrat s priazdou za prácou, * 4 obr., 1 ubrat *; končíme 2 obr., kraj. očko; 3. r.: = 1. r. II. ihlica č. 5,5; 1. r.: * 1 obr., 1 hl., *; 2. r.: očká, ktoré sa javia ako hladko pletené, berieme s priazdou za prácou, obrátené očká pletieme obr.

III. — vrúbkovaný vzor — pletieme

Skúška vzoru: $18 \text{ očiek} \times 24 \text{ riadkov} = 10 \times 9 \text{ cm} = \text{naleieme vzorom I}$

POPIS PRÁCE

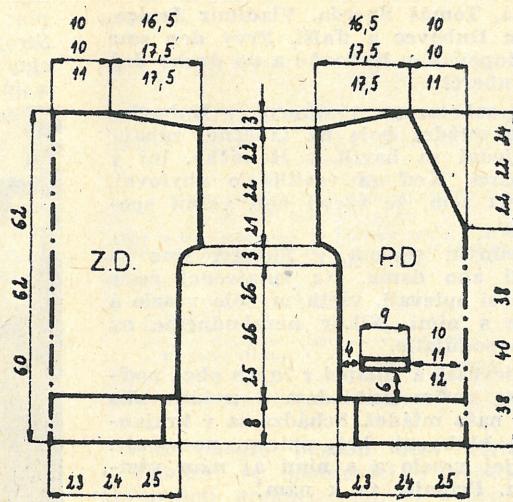
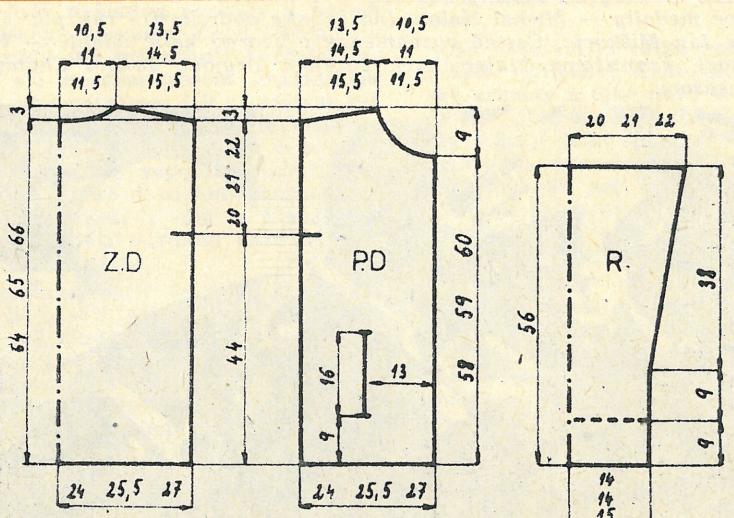
Zadný diel

Začíname na 87/92/97 očiek a pletieme vzorom I. rovnō bez überania prieramkov až k výstrihu a nárameníkom. V celkovej výške 64/65/66 cm 19./20./21. stredové očko uzavrieme, čím rozdelíme diel na dve časti, z ktorých každú dokončíme zvlášt. Súčasne postupne uzavrieme náramenky, a to: 4×6 (2×6) a 2×7 (4×7) očiek. Pre výstrih zostane uzavrieť 1×4 a 2×3 očká.

Pravý predný diel

začíname na 44/49/54 očiek. V nasledujúcom riadku pletieme vzorom I. až k poslednému šiestim očkám, potom pokračujeme piatimi očkami vzorom II. (predná lišta) a krajným očkom. Tak-

to pracujeme po celej dĺžke predného dielu. Vrecká vyplietame v celkovej výške 9 cm. Sprava prepletieme iba 23 očiek, nahodíme ďalších 18 očiek, ktoré budeme plieť žerzejom = lice hladko, rub obrátene, a na týchto 41 očkách pletieme do výšky 16 cm. Očká na vrecku uzavrieme a prácu odložíme. Ďalšiu ihlicu prepletieme vzorom I. zostávajúcej očká a tiež pletieme do výšky 16 cm. Odľá v obidvoch ihlic spojíme a pokračujeme v celej šírke riadku na všetkých očkách. Výstrih uzavrieme v celkovej výške 58/59/60 cm: 1×6 , 1×3 , 3×2 , 5×1 (1×6 , 1×3 , 4×2 , 6×1), 1×8 , 1×4 , 4×2 a 6×1 očko uza- vrieme. Nárameníky uzatvárame v rovnakej výške ako na zadnom diele. Lavý predný diel upletieme rovnako ako pravý predný diel.

Ruskávy

Začíname ich na 52/52/54 očiek a pleťieme ihlicami č. 5,5 vzorom III. 18 cm vysokú manžetu. Pokračujeme vzorom I. a na obidvoch stranách v dĺžke rukáva celkom $10 \times (11 \times)$, $12 \times$ každé 3 cm 1 očko pridávame. Po 38 cm pletených vzorom I., všetkých 72/74/78 očiek uzavrieme.

Dokončenie

Vrecková lišta: ihlicami č. 5,5 naberieme zo vzdľej strany vrecka 29 očiek a upletieme 11 riadkov vzorom III. Prácu uzavrieme. Vreckový diel a úzkú stranu vreckovej lišty našíjeme k pletenine. Potom zošíjeme vypnuté diely, pričom vo výške 20/21/22 cm od konca pleteniny ponecháme diely otvorené na všítie rukáarov. Vestu olemujeme. Okolo výstrihu naberieme na ihlicu č. 3 122/128/132 očiek a upletieme 15 riadkov vzorom III. Očká uzavrieme a tento lem v polovičke preložíme a na rubu prišijeme k pletenine.

Viazačky: pre každú náhodíme na ihlicu č. 90 očiek a upletieme vzorom III. 6 riadkov. Siedmym riadkom očká uzavrieme. Viazačky potom prišijeme k výstrihu lemu. Nakoniec všíjeme rukávy.

PULÓVER

Veľkosť: HO 96/102/108
Spotreba: 200/250/300 g priadze napr.
zn. MARIKA béžovej farby a 100/150/
150 g olivovo zelenej; ihlice č. 3 a č.
3,5 guľatá ihlica č. 3.

Vzory: I. — ihlica č. 3.: pružný — 2 hl., 2 obr.; II. — ihlica č. 3,5: 1 r.: líce — 4 r. rub: béžová, stále hladko = 2 vrúbky; 5 r.: olivová: kraj. očko, 4 hl., 2 očká zobrať s nitkou za prácou; riadok končíme 4 hl., kraj. očko. 6. r.: olivová: pletené očká predchádzajúceho riadku pletieme obr., zoobrané očká berieme zase tak, aby priaďza zostala na zadnej strane vzoru. 7. r.: olivová = 5. r. 8. r. olivová = 6 r.; 9.—12. r. béžová = 1.4. r.; 13. r. olivová: kraj. očko, 1 hl., * 2 obr. zobrať s priadzou za prácou, 4 hl. *, končíme 2 očká zobrať, 1 hl., kraj. očko. 14. r.: olivová = 6 r.; 15. r. olivová = 13. r. 16. r. olivová = 6. r. 17. r. = 1 r.

Skúška vzoru pletená vzorom II.: 26 očiek \times 24 riadkov = 10 \times 5 cm.

POPIS PRÁCE

Zadný diel

Začíname na 110/116/122 očiek béžovou priadzou. Vzorom I. pletieme do výšky 8 cm pružný lem. Pokračujeme vzorom II., pričom behom 1. vzorového riadku rozdelenie pridáme z priečnych nitiek medzi očká na ihlicu 10 očiek. Vzorom II. pletieme do výšky 25/26/26 cm a vypracujeme kimonový rukávik: na obidvoch stranach dielu v každom 2. r. pridáme $2 \times |1$ očko, 2×2 a 1×3 očká = $138/144/150$ očiek. Pokračujeme rovno $21/22/22$ cm = prieramky a z obidvoch strán postupne uzavrieme nárameníky. V každej lícevej strane uzavrieme 3×11 a 1×10 (3×12 a 1×10), 3×12 a 1×10 očiek. Zostávajúcich $52/52/58$ očiek uzavrieme ako výstrih.

Predný diel

Pletieme ho ako zadný diel s tým, že v celkovej výške 38/40/38 cm vyberieme zo stredu výstrihu každú polovicu dielu zvlášť a tiež aj každú časť predného dielu samostatne dokončíme. Pre výstrih uzavrieme $26 \times (26 \times 29 \times 1$ očko v každom 4. riadku. Prieramky a náramenky vypracujeme rovako ako na zadnom diele.

Dokončenie

Diely podľa strihu vypneme a ľahko naparíme. Potom zošíjeme nárameníky a upletieme prieramkový lem. Na ihlicu č. 3,5 naberieme okolo prieramku 140/140/144 očiek béžovou priadzou a pletieme vzorom I. 3,5 cm vysoký lem. Po dokončení 2. prieramkovej lišty naberieme na guľatú ihlicu okolo výstrihu 228/228/240 očiek a opäť pletieme. béžovou priadzou vzorom I. 3,5 cm vysoký lem, pričom uprostred výstrihu vyplňame jeho klin. Vyznačíme si 2 stredové očká a potom v každom riadku 2 očká pred a 2 očká po označených stredových očkach spletie mi v jedno očko. V žiadanej výške očká lemu uzavrieme do vzoru. Vreckové lišty: Z 28 očiek upletieme vzorom I. 2 rovnaké béžové vreckové obdlžníčky vysoké 2,5 cm. Potom ich našíjeme na predný diel cez 4 béžové vrúbky pletené vzorom II. 13 očiek od obidvoch kraju. Horný pružný kraj obidvoch patiek ponecháme volný. Nakoniec zošíjeme strany pulóvra a švy ľahko naparíme.

Od bavlnenej po drevenú svadbu

Naše dve čitateľky zo Spiša Helena S. a Anna M. prosia, aby sme podali názvy svadobných výročí. Najčastejšie možno počuť — píšu — o striebornej a zlatej svadbe.

Odpoveď na túto otázkou sme našli v starých archivoch. Je to celkom veľký zoznam svadobných výročí. Sú to:

Prvé výročie svadby — bavlnene, druhé — papierové, tretie — kožené, piate — ľanové, siedme — vlnene, desiate — cínové, dvanásť — hodvábne, pätnásť — krištáľové, dvadsiaté — porcelánové, dvadsiaté piatte — strieborné, tridsiaté — perlové, štyridsiaté — rubinové, päťdesiaté — zlaté, sedemdesiaté — diamantové (alebo brilliantové), sedemdesiaté piatte — železné, sedemdesiaté — kamenné, sedemdesiaté piatte — drevené.

Všetkým mladým párom, ktoré užívajú sňatok, želáme, aby sa dočkali prinajmenšom zlatej svadby.

Z DOMÁCÍHO HRNCE

• Zkušené hospodyňky vedia, že krásu koberce se najlepši obnoví vyklenáním na bidle na dvorečku nebo jinde. Koberce klepeme vždy na rubu, abychom ho nezníčili, a pak kartáčujeme. Světlé koberce a běhouny můžeme výčistit vymáčknutým kyselym zelím, které rozsypeme na celém povrchu a vykartáčujeme. Tmavé koberce se dobře čistí podobným způsobem spotřebovanými čajovými lístky. Velmi špinavé koberce čistíme pilinami navlhčenými benzinem. Piliny chvíli necháme na koberci, potom ho vykartáčujeme a pozorně přetřeme houbou smáčenou ve vodě s čpavkem (třetina čpavku a dvě třetiny vody). Nakonec vytrémeme koberec kouskem čistého lněného plátna, až bude suchý.

• Co máme udělat, když uvidíme, že polštáře jsou přes větrání tvrdé a peří lití ve vzduchu? To znamená, že je třeba vyměnit sypky a vyprat peří. Pokud nemůžeme odevzdát polštáře do čistírny, uděláme to domácím způsobem. K tomuto účelu se nejlépe hodí místnost, kde nikdo nepřekáží, např. koupelna. Opatrně přesypeme peří do pytlíku, zašíjeme otvory, vypere v mýdlových vločkách nebo v Kokosalu, vymáčháme a sušíme ve vzdušném místě. Suché peří přesypeme do sypků, pečlivě zašíjeme otvory. Stejný postup platí pro peřinu a prachovou pokrývku.

Zo starého kalendára

TO DIEVČA, ktoré sa v tomto mesiaci narodí, seba prečenuje, preto sa mu často zle vodi; najviac je zaľubené do vojakov a lovecov; mnohí chodia s ním, ale jeden dostane jeho srdce a toho život medzi býrkami života osládi.

TEN MUŽ, ktorý sa narodil v tomto mesiaci, chytrá sa zaľubi do každej peknej tvári a pekných šiat; je náruživý lovec a aj bez pušného prachu dosť capov zastrelí; ako vojak je rovnako nebezpečný pre nepriateľov aj pre dievčence, a je k tomu výborný tanecník; ktoré si chce vziať za ženu, najprv sa o ňom všetko dozvie a spokojne žije.

HUMOR

Táže se pán ve sňatkové kanceláři: „Mohli byste mi ukázat fotografii té slečny, která má sto paděsát tisíc korun věna?“

„Litují,“ říká úřednice, „ale fotografie nevěst, jejichž věno přesahuje sto tisíc, zásadně neukazujeme.“

*
Studentka hľadá podnájem. Nové domáci vypráví:

„Tam, co jsem doposud byl, domáci plakala, když jsem odcházel.“

„To se u mne stát nemůže, mladíku! Platí se předem...“

*
Dva herci se baví o včerejší premiére. „Umírání v záverečné scéně jsem zahrál tak presvedčivé, že jeden divák upadl do bezvědomí!“

„Já vím“ odvětil kolega, „to byl pan Mužík, co mu už dva roky dluží pět tisíc...“

ÚRODA

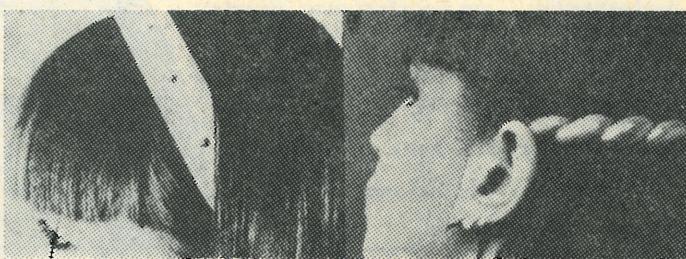
Úroda. Za dobrého počasia, 10 až 14 dní skôr, ako to bývalo naposledy, roľníci zobraťú úrodu z vyše 8 mil. ha. Tohoročnú žatvu sa hodnotí ako vydarenú z každého hľadiska. V celostátnom meradle je úroda dobrá, lepšia ako vlna. Zozbierali vyše 21. mil. ton. A je to dobré zrno: obsahuje málo vlnhka, teda nevyžaduje dodatočnú energiu a prácu, a je dobré na skladovanie. Iba v niektorých oblastiach, ako napr. na Spiši a Orave, malí aprílové chladky nepriaznivý vplyv na úrodu ovsy a žita. Ziaľ, dobrá úroda neuspokojuje požiadavky. Bude chybovať vyše 5 mil. ton. Uvažuje sa o kúpe chybujúceho množstva za skromné devízové prostriedky. Napriek takým či onakym chybám a nedostatkom možno tak tiež konštatovať, že aj zázemie medzi poľnohospodárstvom splnilo svoje úlohy.

Nemali by byť starosti s cukrom. Nechybuje zrno repky na výrobu oleja. Aj zemiakov by malo byť dosť na

uspokojenie potrieb obyvateľstva v nadchádzajúcich mesiacoch. Celý polnohospodársko-potravnársky priemysel pracuje intenzívnejšie ako v predošlých mesiacoch.

Nezlepší sa však situácia v zásobovaní trhu mäsom, údeninami, hydinou, bravčovou masťou a slaninou. A nebude uspokojený dopyt na vajcia. Všetko poukazuje na to, že aj v budúcom roku to budú úzkoprofilové výrobky. Všetkému je na vne nedostatok krmív. Namiesto ok. 2 mld. kusov vajec sa vykúpi ok. 1,6 mld., hlavne v veľkých hydinárskech farmiach. Súkromní výrobcovia taktiež nezaistia veľké dodávky vajec. Hydinárske farmy sú poloprázdne. Riešenie je v dovoze krmív. Biológia má však svoje práva, kurča, hus alebo kačica potrebujú čas, aby vyrástli. Možno dúfať, že v druhom polroku 1983 hydina zlepší mäsovú bilanciu v Poľsku. Taká istá je situácia z vajecami. Na lístky bude mať predovšetkým hovädzie mäso.

Hoci žatva je už za nami, skončilo sa vykopávanie neskôr odrôd zemiakov, roľníci nemajú ani chvíľu odpocinku pre ďalšie pilné práce na poliach.

Mladým dievčatám odporúčame hladké účesy, ktoré môžeme doplniť tak, ako na našom obrázku.

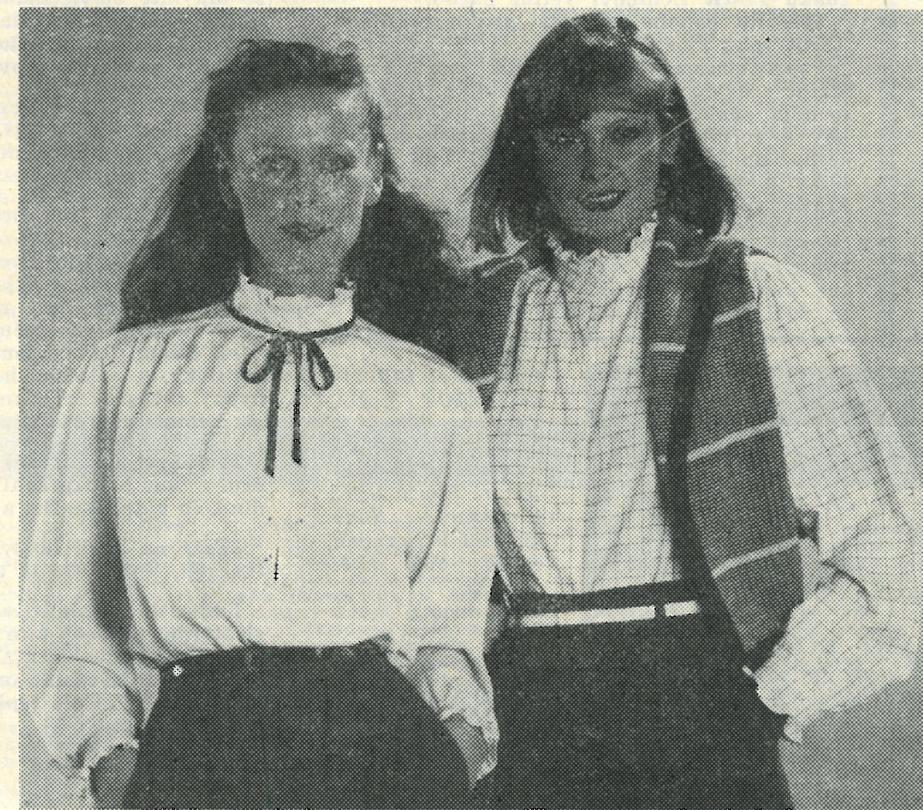

Z mäkkej vlnenej alebo jerseyovej látky si môžete ušiť tieto slušivé šaty rovného strihu s rolákovým golierom. Opasok a kabelka tej istej farby.

Na zimu aj celkom malé detičky potrebujú niečo teplé na oblečenie. Návrhujeme vám, aby ste pre svoje dieťatko upletli toto oblečenie s kapucňou.

Tieto dve slušivé blúzky pre mladé dievčatá môžete využiť nielen do školy, ale aj na slávnostné príležitosti.

Na čo sa pýtajú rodičia?

TRIAŠKÁ TELA

Nezrely nervový systém nemluvňa je niekedy príčinou triašky dieťaťa na celom tele. Trasú sa nožičky a ručičky, ba aj brada. Rodičia pozorujú triašku dieťaťa dokonca pri najmenšom rozčulení alebo pri náhlom ochladení tela.

O niekoľko mesiacov, keď sú systém dieťaťa dosiahne istý stupeň zrelosti, sa triaška prejavuje stále zriedkavejšie, až úplne zanikne.

JE TO CHLAPEC

„Je to chlapec a ešte, ako dievčačko“ — píšu znepokojení rodičia, pričom ide o niekoľkomesačné dieťa.

Nesmieme sa diviť chlapčekovi, ktorý nechce zmeniť pozíciu pri močení, keď si dovtedy pohodlne sedel na nočníku a často sa pritom hral alebo jazdil na ňom po izbe. Preto sa nečudujme, nezahanabujme dieťa, ale pokusme sa vytvoriť príležitosť k tomu, aby videl, ako to robí otec alebo starší brat. Napodobňovanie je v tomto veku najúčinnejšou metódou učenia.

LEZIE ALEBO SA PLAZÍ

Naučiť sa plaziť a liezť po zemi je nesmierne dôležitou etapou v rozvoji dieťaťa. Obe tieto schopnosti provokujú dieťa k neustálemu cvičeniu, sú prameňom radosti a spokojnosti, akú poskytuje možnosť samostatne sa pohybovať.

Väčšina rodičov neodlišuje plazenie od lezenia po zemi, a chápe ich ako etapu predchádzajúcu chodeniu.

Dieťa sa plazí posediačky, pričom si jednou nohou pomáha posúvať sa dopredu, zatiaľ čo druhou, zohnutou alebo narovnanou, udržuje rovnováhu. Pohybom nôh napomáhajú ramena a ruky.

Ked' sa dieťa naučí plaziť, začína liezť, t.zn. v 7.-9. mesiaci života, hoci prvé pokusy možno pozorovať už v 4. mesiaci. Pri lezení dieťa vlastne leží na brušku. Hlava a ramená sú pozdvihnuté, keďže váha hornej časti tela sa opiera na laktach. Telo sa pohybuje dopredu vďaka práci rúk, zatiaľ čo nohy sa vlečú alebo vykonávajú pohyby typické pre chodenie. Len čo jedna nožička posunie telo dopredu, druhá, rovná, pomáha prvej.

TAKÝ JE ŽIVOT...

Američanka Ilona Florescová požadala k sudu žiadosť o rozvod a zdôvodnila ju tým, že sa jej manžel za 25 rokov manželstva nikdy nepostavil k drezu. Súd odmietol prijať žiadosť. Totiž vysvitlo, že pán Florescou za tých 25 rokov pracoval v reštaurácii, kde 8 hodín denne umýval riad.

Alergická výražka

Pri alergickej výražke nie je vždy potrebné používať lieky, najmä s antibiotikami v aerosoli, ktorých sa dožadujú rodičia. Tieto prostriedky sa používajú najčastejšie vtedy, keď sa k výražke pripoji infekcia.

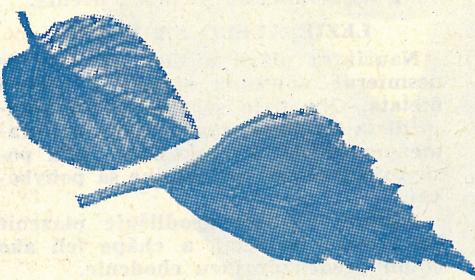
Podľa toho, či je výražka suchá alebo mokvavá, lekár predpisuje patričné liečenie. V oboch prípadoch sami môžeme robiť kúpele v mierne ružovom roztoku manganistanu draselného (kryštálky manganistanu draselného nesypeme priamo do vody určenej na kúpeľ, keďže môžu príťuňu k telu a vyvoláť ostré podráždenie pokožky. Robíme silný roztok manganistanu v prevarenej vode, skladujeme ho v tmavej fláške a podľa potreby prilievame do vaničky naplnenej vodou). Tento roztok pôsobí dezinfekčne a zmierňuje aj nepríjemné svrbenie. Musíme dávať pozor, aby voda na kúpeľ nebola príliš teplá (vyše 37°C) a kúpeľ netrval dlhšie ako 10 minút. Keď sa výražka zostrí, nepoužívame mydlo, dokonca ani jemné. Keď dieťa vytiahneme z kúpeľa, vysušíme jeho telo (bez predošlého oplachnutia) tak, že veľmi jemne prikladáme mäkký uterák, ktorý dobre vstrebáva vlhko.

Plienky, posteľnú bielizeň a šatstvo detí, ktoré majú alergické výražky, musíme dôkladne pláchať v niekoľkých vodách a po vysušení žehliť horúcou žehličkou. Žehlenie zmäkčuje látku a zbaľuje ju bacílov.

mladým mladším najmladším

LISTOPAD

Bude zima, bude mráz,
kam se, ptáčku, kam schováš?
„Já se schovám pod mezu,
až přestane, vylezu.“
(Z Moravy)

NEPOVEDZ NIKDY

Nepovedz nikdy, že ma nemáš rád —
tie slová zahubia ťa skôr, než vyjdú z
pier.

Som tvoja láska, šťastie, tvoja mať.
Nepovedz nikdy, že ma nemáš rád.

Nepovedz nikdy, že ma opustíš.
Bo zahynieš, keď prekročíš prah dvier.
Som tvojím osudom a tvojím snom,
keď spiš.

Nepovedz nikdy, že ma opustíš.

Nepovedz nikdy, že ma nepoznáš.
Som tvoja vlasť a tvoja rodna zem.
Tu si sa zrodil a tu hrob svoj máš. —
nepovedz nikdy, že ma nepoznáš.

TÁŇA FILIPOVÁ

AKO SA ZRODIL ŠTÁTNY ZNAK ZSSR

Viac ako štyristo rokov bol štátnym znakom Ruska dvojhľavý orol, heraldický vták erbu Sofie Paleolog — predstaviteľky poslednej dynastie byzantských imperátorov, ktorá sa stala manželkou moskovského cára Ivana III. a erb dostala do vena. Aj po abdikácii (zrieknutí sa trónu) posledného ruského sarmatovládca zostal dvojhľavý orol štátnym znakom až do roku 1917, do Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie.

V zime roku 1918 poveril Lenin sekretára Rady ľudových komisárov — tak sa vtedy nazývala sovietska vláda — Nikolaja Gorbunova úlohou, aby našiel umelca, ktorý by vytvoril návrh znaku pre ďalšiu vládu robotníkov a roľníkov na svete. Návrh vytvoril Alexander Leo (obr. č. 1) a predložil ho ľudovým komisárom na posúdenie. Lenin odporučil odstrániť z návrhu meč a text „Sovjet Narodnych Komissarov“ nahradí heslom „Proletarii vsiech stran, sojedinjajte!“ Umelecký návrh dotvoril hlavný medailér Petrohradskej mincovne akademik Anton Vasjutinskij (obr. č. 2).

30. decembra 1922 I. zjazd soviétov ZSRR schválil Deklaráciu o založení ZSRR. Sovietske republiky sa spojili v jedinú rodinu — Zväz sovietskych socialistických republík. V rámci Deklarácie sa schválil aj nový štátny znak. Pracovali na ňom viacerí výtvarníci mos-

kovskej medailérskej dielne GOZNAC. Konečný variant vypracoval kartograf a grafik V.P. Korzun a realizoval ho V.N. Adrijanov. Na návrh A.S. Enukidzeho, tajomníka Ústredného výkonného výboru (najvyšší orgán štátnej moci v období medzi zjazdmi soviétov ZSRR) štátny znak ozdobila červená päťcípá hviezda.

Ako spomína prvý predsedca Zväzu ľudových komisárov V.D. Bonč-Brujevič, v tom čase „panoval taký názor, že my, budovateľia socialistickej spoločnosti osvetľujeme cestu všetkým národom v piatich častiach sveta, a preto z nášho znaku žiari päťcipá hviezda.“

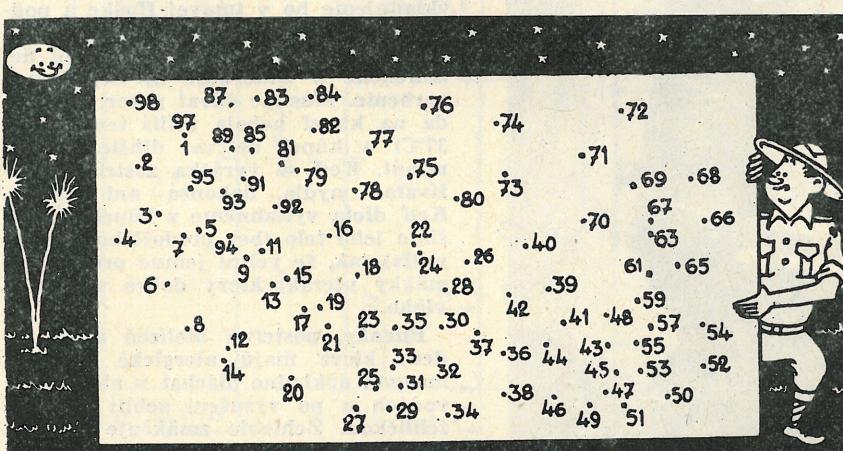
Bonč-Brujevič spomína, že sa toto vysvetlenie symboliky červenej hviezdy v štátnom znaku ZSRR Leninovi veľmi páčilo.

Terajší podobu štátneho znaku prijali v ZSRR roku 1956. (obr. č. 3)

Popri štátnom znaku ZSRR majú svoje štátne znaky aj jednotlivé republiky. Ich spoločným znakom je symbol jednoty robotníkov a roľníkov — kosák a kladivo a dve šerpy, na ktorých je v úradnej reči republiky a po rusky text: Proletári všetkých krajín, spojte sa!

—PR—
Snímky: ZATL

Cestovatel Bill vidí nějaké zvíře. Abychom ho viděli i my, musíme spojit číslice — ale pozor! Pouze liché (nepárne). Sudé (párne) jsou tu jen proto, aby úkol zmátl.

PASTIEROVA ODMENA

Kde bolo, tam bolo, ale predsa len raz bolo: v jednej krajine pod vysokými vrchami. V jednej dedine, kde vókol-zókol rástli iba štíhle jedle a hrubé smreky, čo sa skoro až neba dotýkali, žil raz chudobný pastier. Nebol sám, bývala s ním žena a dvanásť detí. Kým žila matka, každé z nich sa ako tak držalo na nohách. Ale keď tá zrazu ochorela a uložila sa do posteľe, nastala v pastierovom dome bieda a napokon aj hlad. A práve vtedy, keď už zhola nič nemali, čo by mohli do úst vložiť, oznámi im dedinský richtár veľmi planú zvest.

„Odo dneška už nebudeš pásť naše ovce, lebo sme si našli iného pastiera. Veď ty sa viac staráš o svoje deti ako o naše ovce, preto sme sa tak rozhodli.“

Pastier zažalostil, prosil richtára, aby mu nebral chlieb rovno od úst, že bude aj nadáľ pásť ich ovce, že sa bude usilovať, aby boli s ním len spokojní. Lenže toho už viac neobmäckil, lebo richtár trval na svojom. Keď v ten deň pastier líhal do posteľe, iba takto si pomyslel:

„Lepšie by vari bolo, keby som dnes v noci tak tuho zaspal, že by ma už nikto nikdy viac nezobudil.“

Nepríšla však ešte ani polnoc, vtom sa strhla búrka a tak sa všade blyskalo a hrmeľo, že sa v tú noc vari každý zo sna zobúdzal. I pastier otvoril oči. A práve v tú chvílu, keď sa raz trocha silnejšie zablysovalo i zrachotilo, sťa by sa vrch zosypal, pastier zazrel na prahu stáť drobného trpaslika. A len sa naň usmieva i usmieva, a potom kýva prstom. Aj hlas celkom zreteľne počul:

„Pod so mnou, uvidíš, neobanuješ! Pod! Chcem sa ti odmeniť, že si studničky v poli očistil. Aj pomôcť by som ti chcel, keď si v bede.“

Pastier poslúchol. Už od starého otca sa ako chlapec dozvedel, že takýmto človečíkom nikdy netreba robiť proti vôli, ale vždy radšej vyhovieť ich žiadosti. I veru zaraz vstal z posteľe a šiel. Trpaslík potom zaviedol pastiera na okraj jednej hory, kde najčastejšie chodieval s ovcami a takto mu prikázał:

„Odráťaj odťaľo deväťdesiatdeväť krokov a hned sa skrúť na pravú! Keď tak urobíš, zazrieš naisto jeden stôl a na ňom čosi, čo patrí tebe za odmenu. To za to, že si rúči človek a že si statočne vždy ovce pásol. Nemusíš už viac biedu triť.“

Pastier dlho nerozmýšľal, ale vykonal všetko tak, ako mu trpaslík prikázoval. Nameral kroky i skrútil sa napravo. No a pravdaže bol veľmi zvedavý, či dačo zazrie. A veru uvidel. Hned pred jeho očami sa zajagal prekrásny zlatý stôl a na ňom všeliačke drahé veci. Samé zlato, diamanty, vzácné nádoby. Najprv sa na všetko iba tak začudovane pozeral, stáby nechcel veriť vlastným očiam, ale potom začal bohatstvo ukladať do pastierskej kapsičky. A nakládal ho do nej toľko, koľko sa zmestilo. A potom hľadaj s výškou domov. Teraz si už bol istý, že deti nebudú viac zomierať od hladu.

Pastier sa ani netajil ako prišiel k toľkému blahobytu. Hned na druhý deň porozprával všetko susedom i ostatným ľuďom v dedine, čo videl i našiel a napokon im takto radil:

„Tam na kraji hory, kde som najradšej ovce pásaval, tak stál menst stôl. Nože idte ta aj vy, a hľadajte!“

Eudia sa pravdaže zaraz ta rozbehli. A tí najväčší lakovci aj s richtárom na čele, tam boli prí. Ale zhola nič nenašli. Ani stola, ani nijakého bohatstva. Ani čo by ho bol zrazu víchor odfukel. Iba pastierovi všetko ostalo, čo si domov doniesol. Odvtedy sa mu potom už aj začalo lepšie darí. A žil šťastne aj so svojimi deťmi, nevedno dokedy.

ANTON HABOVŠTIAK
Ilustrácia Ivan Popovič

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■

POMOC

Na podstawie uchwały nr 1/82 Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 1982 r. zostało utworzony fundusz pomocy rodzinie. Zasady wykorzystania tego funduszu określają zarządzenie ministra zdrowia i opieki społecznej z dnia 30 kwietnia 1982 r. (Dz. U. MZiOS nr 8, poz. 33).

Z funduszu pomocy rodzinie mogą być wypłacane świadczenia pieniężne rodzinom, których sytuacja materialna uzasadnia konieczność udzielenia pomocy, zwłaszcza na zakup żywności, leków i innych środków objętych pomocą rodzin.

Z zasiłków mogą korzystać w szczególności:

1. rodziny wielodzietne

- mające 3 i więcej dzieci,
2. rodziny nepelne (samotne matki i ojcowie),
3. rodziny dotknięte wydatkami losowymi,
4. rodziny, których członkiem jest inwalida,
5. rodziny studenckie,
6. dziadkowie samodzielnie wychowujący wnuki, jako rodzina zastępca.

Z funduszu tego mogą być pokrywane wydatki dla tych rodzin w całości lub części, zwłaszcza na:

- a. kolonie, półkolonie, obozy, zimowiska i wczasy w mieście,
- b. dożywianie i żywienie dzieci i młodzieży w żłobkach, przedszkolach i szkołach,
- c. pomoc zimową dla rodzin,
- d. akcje wypoczynkowe dla rodzin w podeszłym wieku,
- e. stosowanie szeroko pojętej pomocy rzeczowej dla rodzin znajdujących się w

trudnych warunkach materialnych, f. inne, związane z akcją dla rodzin i dzieci.

Świadczenia z tego funduszu wypłaca się w formie zasiłków okresowych lub jednorazowych.

Zasiłki przyznają i wypłacają terenowe organy administracji państwowej (urzędy gminy, urzędy miejskie lub dzielnicowe) — właśnie ze względu na miejsce zamieszkania rodzin potrzebującej pomocy — na uzasadniony wniosek tej rodziny, organizacji społecznej, komitetu blokowego lub służby socjalnych, potwierdzony wiadkiem społecznym.

Wysokość zasiłków jednorazowych ustala się w zależności od niezbędnych potrzeb rodziny i jej stanu materialnego, a także posiadanego na ten cel środków. Przy ustalaniu okresu i wysokości zasiłków

okresowych stosuje się zasady przyjęte wobec zasiłków z funduszu pomocy społecznej.

Zwracamy uwagę na ten fundusz rodzinom potrzebującym pomocy.

J.K. ORAWA. Od kilku tygodni jestem na emeryturze, ale nadal chcę pracować. Mam możliwość wykonywania prac zleconych. Czy będę musiał płacić z tego tytułu podatki?

— Nie. Kwestią tą regulują przepisy ustawy z 11 lutego 1981 r. o opodatkowaniu podatkiem od wynagrodzeń dodatkowych wynagrodzeń i niektórych innych przychodów (Dz.U. nr 4, poz. 18). Przepis art. 2 tej ustawy postanawia, że zwalnia się od podatku od wynagrodzeń wynagrodzenia z tytułu umów o dzieło lub umów zlecenia otrzymywane przez emerytów i rencistów.

WETERYNARZ

GIEZ OWCZY

Dorosłe samice gza owczego składają jaja w okolicy nozdrzy owiec. Wylegające się z jaj larwy wędrują w głębi nosa i powodują zapalenie błony śluzowej nosa. Czasem larwy z nosa mogą się dostać do mózgu i wywołać jego zapalenie. Po zaatakowaniu gzymi, z nosa wypływa wyciek śluzowo-ropny, który wyciekając zatyla otwory nosowe i utrudnia oddychanie. Owce kichają,

trą nosem o ziemię, o nogi lub o otaczające przedmioty, są niespokojne, traça apetyt, i bardzo chudną. Może przy tym wystąpić obrzęk powieki i łzawienie. Jeżeli larwy dostaną się do mózgu, to oprócz wymienionych objawów występują objawy nerwowe: owce mają opuszczoną lub przekrzywoną na bok głowę, chodząc podnoszą wysoko nogi oraz przewracają się lub kręca w kolu. Stąd choroba ta nazwana jest kołowaczną rzekomą w odróżnieniu od kołowacizny właściwej, wywołanej obecnością w mózgu wągrowca tasiemca.

Leczenie jest trudne i przeważnie mało skuteczne, zwłaszcza dla larw, które znajdują się w głębi nosa i powodują zapalenie. Owce kichają,

larwy zaatakowały owce. Należy zwrócić się do lekarza, który poradzi czy warto chore zwierze leczyć, czy też lepiej oddać je na rzęz. W zapobieganiu należy zwrócić uwagę, aby nie przypuszczać owiec, głównie w lipcu i w sierpniu, na pastwisku, na których występują gazy. Owady te najbardziej napastliwe są w gorące, bezwietrzne dni i w południe. Gazy owce występują szczególnie tam, gdzie pastwiska są zakrzewione.

Ob. K.S. w Szczawnicy pyta, co to jest rak strzałki kopytowej.

Rak strzałki kopytowej jest ciężką i nieuleczalną

chorobą występującą u koni trzymanych w brudnej i wilgotnej stajni. Na strzałce tworzą się szare masy sięgające w głąb kopyta. Dają się one łatwo oddzielić. Rak może spowodować całkowitą niezdolność konia do pracy. W leczeniu należy przewidzieć umieszczenie konia w suchym stanowisku. Strzałkę trzeba oczyścić wymyć wodą i osuszyć. Po usunięciu odpadających kawałków rogu, strzałkę zwiela się 2% roztworem formaliny (2 łyżki stołowej formaliny na 1 litr wody) posługując się czystą szmatką. Takie zabiegi trzeba powtarzać wielokrotnie.

H. MACZKA

ZUZKA

POLIEVKA ŠČI

Rozpočet: 2 lit. vývaru z hovädzích kostí, 20 g masti, 20 g hladkej múky, 250 g hlávkovej kapusty, 100 g čerstvých hub, soľ, 2 dl kyslej smotany.

Do vývaru dáme variť pokrájanú kapstu a pokrájané huby (môžu byť šampiňóny) a osolíme. Z masti a múky pripravíme záprážku, zalejeme ju vodou a povaríme. Prilejeme ju k uvarenej kapuste s hubami a spolu ešte povaríme. Nakoniec pridáme kyslú smotanu.

KUKURIČNÁ KAŠA

V našich obchodoch možno teraz kúpiť kukuričnú

krupicu, preto aj prinášame predpis ako ju variť.

Rozpočet: 300 g kukuřičnej krupice, 40 g masti alebo masla, 40 g cibulek, asi liter vody, soľ.

Do vriacej, osolenej vody zavaríme kukuričnú krupicu a varíme ju 15–20 minút. Cibulku posekáme nadrobno a oprážime na tuku. Kašu pred podávaním posypeme opráženou cibulkou alebo navrch dámé kúsok masla. Môžeme ju uvařiť aj v neosolenej vode a podávať s ovocnou šťavou.

SLANÉ PECIVO PLNENÉ MÁSOM

Rozpočet: 250 g hladkej múky, 250 g margarínu, soľ, očot, 1 žltok, voda.

Z uvedených potravín urobíme obyčajné lístkové cesto, ktoré vyvalkáme, pokrájame na štvorčeky, obdĺžníky a plníme mäsovými plnkami, potom ich

sfomujeme do trojuholníkov, rožkov a pod., potom rozložíme na vajcom a pečieme v horúcej rúre.

Plnka z údeného mäsa: 1 vajce, soľ, čierne koreniny.

Uvarené mäso zomelime, pridáme vajce, čierne koreniny, podľa potreby soľ a dobre premiešame. Do lístkového cesta môžeme zabalíť aj páry.

HOVĀDZIE ZÁVITKY — SPANIÈLSKE VTÁČKY

Rozpočet: 400 g hovädzieho mäsa zo stehna, 40 g masti, 40 g cibule, 60 g slaniny, 150 g kyslých uhoriek, 1 vajce, 20 g hladkej múky, soľ, voda, čierne koreniny.

Hovädzie rezne naklopeme, posolíme, okoreníme čiernym koreninom; na ne poukladáme štvrtiny vajca uvareného na tvrdzo, prúžky uhorky a slaniny a stôčime. Previažeme cvernou,

opečieme na masti, pridáme postrúhanú cibuľu, spolu ešte popražíme, podlejeme vodou a dusíme. Po dusení ich vyberieme, zlavíme čerstviem, štavu začrásime múkom a povarieme.

Podávame s ryžou alebo zemiakmi.

KRÉMOVÁ POLIEVKA ZO ZEMIAKOV

Rozpočet: 400 g zemiakov, 20 g masla, 20 g hladkej múky, 2 dl mlieka, 1 žltok, voda, soľ.

Očistené a pokrájané zemiaky vložíme do vriacej vody a varíme. Z masla a múky pripravíme bledú záprážku, zalejeme ju studenou vodou, osolíme, pridáme k zemiakom a spolu povarieme. Polievku pretriedime cez sito a do hotovej pridáme žltok rozmiestaný v mlieku. Polievku so žltkom nevaríme, lebo sa zráža.

PSYCHO- ZÁBAVA

MENO VESTÍ

KATARINA — pochází obyčajne z monogamickej rodiny, kde je druhým alebo treťím dieťaťom. Stredne vysoká, štíhlá, so skłonem k tučote v neskoršom veku. Býva spravidla pekná, rozumná, bystrá, chytá a príťažlivá. Má pekné, tmavé oči, svetlé buď gaštanové vlasy, nosí jednoduchý účes. Katarina je statočná dievča, psychicky odolné, dokáže si poradí v každej životnej situácii. V domácnosti je najvyššou autoritou. Vyžaruje z nej obrovská vnútorná sila, hoci navonok vzbudzuje dojem jemnej a slabej bytosti. V škole nadaná, ale nedokáže sa systematicky učiť. Preto niekedy neukončí školu a nastupuje do zamestnania a vzdelenie dopĺňa diaľkové alebo vo večernej škole pre pracujúcich. Rada sa pekne oblieka, miluje zábavu, hudbu a šperky. U chlapcov máva úspech, partnera si však vyberá veľmi opatrne. Vydáva sa obyčajne sa tichého, kľudného a pomalého muža, ktorý úplne podlieha jej vplyvu. Všeobecne sa usudzuje, že Katarina je ľahkomyselná a povrchná, ale v skutočnosti je vážna a stále hľadá napĺň a zmysel života. Často pracuje v kancelárii ako pišára na stroji, sekretárka, úradníčka, učiteľka, a pod. Máva niekedy konflikty s rodinou, ktorá ju nechápe. Katarina máva obyčajne dve a viac detí, z ktorých prvý je chlapec. Po tridsiatke začína žiť v blahobete, hoci v manželstve nie je niekedy najšťastnejšia. Jej zdravotný stav je veľmi uspokojivý. Najšťastnejšie obdobie je medzi tridsiatkou a štyridsiatkou. Jej šťastný kameň je smaragd, nepriaznivý deň streda.

TADMIR

SNÁŘ

Věříte snům? Ne? Ani my nevěříme, ale co to škodí, podívat se obřas do snáře. Je to přece dobrá zábava. Tedy, zdál se vám o:

Dělnících při práci — nespolehl se na cizí pomoc.

Sbíráni hub — mnoho námahy a malý výsledek.

Játrech — těžká nemoc.

Klice — obdržíš spätňou zprávu.

Káznici — přijdeš do nejasné životní situace.

Kněží — obdržíš čestné postavení.

Kopystech — dozvíd se příjemné.

Hře v kostky — nepřátelství, hádka.

Křečkovi — dosáhneš blahobyt.

Várení lusků — zhoršení hospodářských poměrů.

Místním deště — velké nepříjemnosti.

Moskytech — musíš se chránit před vtíratvými lidmi.

Náhubku — tvoje mnohomluvnost ti škodí.

Petardách — válka a nepokoje.

Popravišti — velké pocity.

Prostěradle — nemoc.

Rekrutovi — budeš mít tvrdou práci.

Rosničce — krátká radost.

Seleti — překvapující štěstí.

Kyselých třešních — nežádaj nedosažitelné.

Urně — úmrť v blízkých kruzích.

Vojákoví na stráži — odmítne nabízené štěstí.

Vytí psů — požár, nebezpečí.

Zavináčich — chraň se před pitkami.

Zubním kartáčku — uved své záležitosti do pořádku.

ZIVOT

ZASOPISMO POŁECZNO ULTURALNE

372 Warszawa

Foksal 13

I. 26-44-49

NEVIETE SI PORADIŤ S RÔZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEZITOSTAMI, KTORE VAS ROZCUEUJÚ? NAPÍSTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIJA ZIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPÓVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH CASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrasák (Jabłonka), František Bednarcik (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuś (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapičák (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luščinský (Zelów), Lídia Mšálová (Zubrzyca Góra), Lídie Mundilová (Kucov), Ignáč Nižník (Myšlenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Ružena Urbánova (Gesiniec), Andrej Vaksmansky (Trybsz), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenie i korekta j. czeskiego — Eva Rudnická; tłumaczenie na j. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta j. j. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

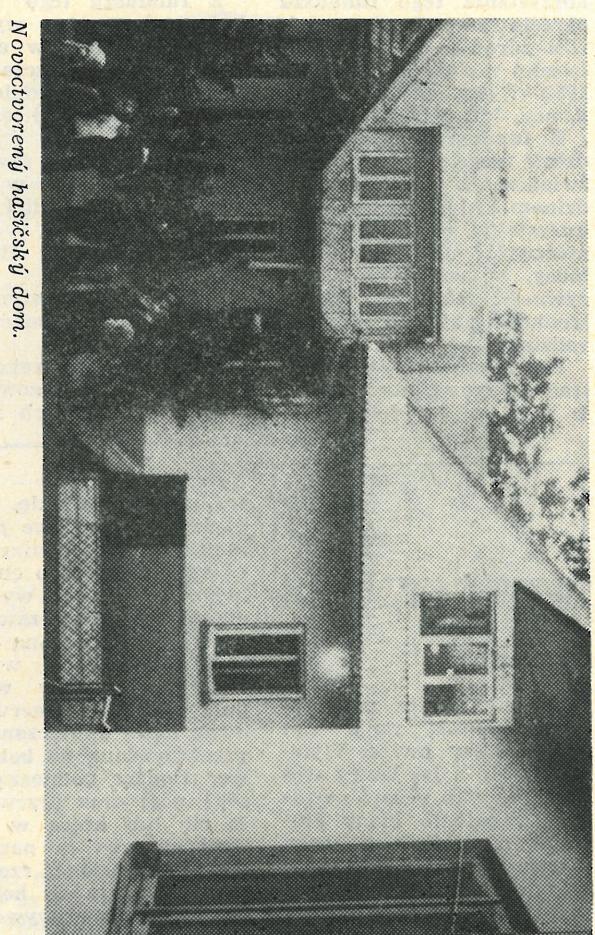
Na pozvanie požarnického zboru z Novej Belej zúčastnili sa otvorenia Hasičského domu v tejto obci. Bola to nepochybné veľkolepá udalosť v činnosti novobelškého hasičského zboru, ale aj v živote miestnych občanov. Ale aspoň v krátkosti, ako k tomu došlo.

Miestny hasičský zbor ako dobrovoľný zväz vznikol ešte v roku 1896. Jeho prvým predsedom bol krajan Václav Neček. Táto prvá jednotka pozostávala iba z niektorých členov a okrem ručnej strieľacky, dvoch heliem, dvoch pásov so sekérami a niekoľkých metrov hadic nemala iné náradie.

K reorganizácii a vlastné k obrode hasičského zboru došlo v roku 1931. Jeho veliteľom sa stal krajan Vojtech František Kurnát a Ján Jerdonek. Toho v r. 1959 vystriedal kr. Andrej Skupin, ktorý plní túto funkciu podnes.

Ozajstnú remízu vybudovali v Novej Belej v roku 1954 namiesto remízy, ktorú si ešte pamatáju najstarší občania.

Stará remíza však nevyhovovala súčasným potrebám hasičov. Zároveň v obci chýbala budova, v ktorej by sa mohli konáť rôzne podujatia a mala byt načítovať dychovku miestnej skupiny KSČS. A tak po dlhom uvažovaní požarníkov s predstaviteľmi obce dozrel návrh výstavby hasičského domu a vlastne prestavby starej remízy, ktorá by slúžila všetkym občanom.

Novočorený hasičský dom.

POTREBA ZRODILA ČIN

POKRAČOVANIE
NA STR. 11

Hrá dychovka novobelškej MS KSČaS pod taktovku kr. Milana Cervasa.

Z ASTROLOGOVY KRONIKY

Hvězdy o tom, co vás čeká v prosinci

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ BERNA (21.3.—20.4.) — očekává vás zlepšenie denných príjmu, snad i nějaký dar. V manželstvích, v nichž hrozil rozpad, se situácia změní k lepšemu, partneri uznají své chybky.

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ BÝKA (21.4.—20.5.) — cestování môže priniesť víc starosti než užitku. Ztraty a neprijemné zážitky z minulého obdobia pribolí. Třeba potřebat s nesprávou, zejména ve druhé polovině mesiace.

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ BLÍŽENCŮ (21.5.—21.6.) — příznivé období pro milence a manžely. Na obzoru menší radost, dobrá zpráva nebo úspěch v povolání.

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ RAKA (22.6.—22.7.) — čas je příznivý zejména pro ženy. Česká vás poloha v rodinném životě a mezi blízkými, zejména ve svátečních dnech.

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ LVA (23.7.—23.8.) — čekají vás věší výdaje a cestování. Některí mladí lidé se budou cítit více opuštěni než jindy, ale mohou najít pomoc v kruhu nejbližší rodiny.

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ PANNY (24.8.—23.9.) — po kritickém počátku měsíce se situace upraví. Zdraví a rodinné záležitosti se výjasní. Mnozí mají naději na splnení svých životních plánů.

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ VÁH (24.9.—23.10.) — můžete se spojenecku na duševní soulad a pěkné zážitky. Počítejte s

překážkami v lásce. Osoby ve středním věku mají naději na ziskání majetku.

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ STÍRA (24.10.—22.11.) — některé osoby čeká zhorská zdravotního stavu, různé překážky a nepříjemnosti. Koncem měsíce nastanou přiznivé změny. Mladé potěší sportovní úspěch.

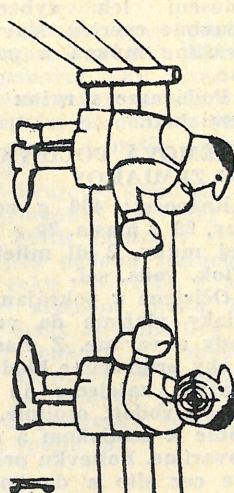
OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ STRELCE (23.11.—21.12.) — nepříznivé období přinese zklamání v lásce nebo v přátelství. Nejvíce vyloučení rozchody a osobní konflikty. Zejména mladí lidé by měli být obezřelí v osobních stycích.

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ KOZOROŽCE (22.12.—20.1.) — tento měsíc vám přinese radost ze zlepšení zdraví, z nového přírůstku v rodině nebo ze sportovního úspěchu. Období bude příznivé, nedáte-li se vyprovokovat k hádce, zejména pod vlivem alkoholu.

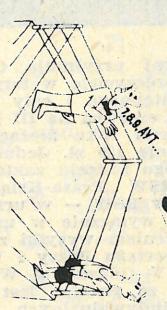
OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ VODNARE (21.1.—18.2.) — tento měsíc mnohá přinese zlepšení v milostném vztahu. Mladí se rozhodnou pro svatbu, starší osoby potěší projevy náklonnosti partnera nebo partnerky.

OSOBY NAROZENÉ VE ZNAMENÍ RYB (19.2.—20.3.) — mnozí znova získají ztracené štěstí, důvěru a lásku blížních. Starší lidé budou přateľství, budou vynášdať společnost. Pozor na úrazy, k nimž může dojít koncem měsíce!

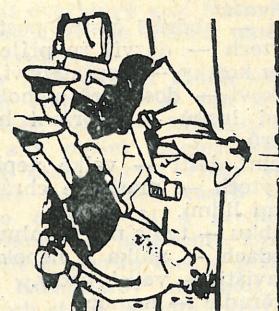
HUMOR

SOVĚTSKUJ SOJUZ — Moskva

KROKODÝL — Moskva

"Děláš opravské pokroky,
cheska sis polozel dve minu-
ty, mene' nej obvykle..."
ICI PARIS — Paříž

"Prosím vás, ještě jednou..."
KROKODÝL — Moskva

